

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 23/2010 vp

Hallituksen esitys jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 199/2010 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— LA 107/2010 vp — Lauri Oinonen /kesk: Jätelaki ja eräät siihen liittyvät lait.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-, hallinto- ja talousvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 58/2010 vp), (HaVL 35/2010 vp) ja (TaVL 30/2010 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ympäristöministeri Paula Lehtomäki
- ylijohtaja Pekka Jalkanen, neuvotteleva virkamies Riitta Levinen ja lainsäädäntöneuvos Oili Rahnasto, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Teuvo Blomberg, työ- ja elinkeinoministeriö
- yksikönpäällikkö Risto Saarinen, Suomen ympäristökeskus
- ympäristöneuvos Mika Seppälä, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

- ylitarkastaja Teemu Virtanen, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- toimialajohtaja Petri Kouvo, HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
- toimitusjohtaja Timo Piekkari, Ekokem Oy Ab
- toimitusjohtaja Juha-Heikki Tanskanen, Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy
- toimitusjohtaja Tarja Kuisma, Jämsän Seudun Jätehuolto Oy
- toimitusjohtaja Timo Hirsimäki, Lakeuden ympäristöhuolto Oy
- johtava asiantuntija Lassi Hietanen, Lassila & Tikanoja Oyj
- toimitusjohtaja Annukka Leppänen-Turkula, Pakkausalan Ympäristörekisteri PYR Oy
- toimitusjohtaja Tuija Ahrikkala, Perämeren Jätehuolto Oy
- toimitusjohtaja Arto Silvennoinen, Suomen Autokierrätys Oy
- toimitusjohtaja Timo Leppänen, Tilitaito Oy
- asiantuntija Benny Hasenson, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- ympäristöasiantuntija Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
- ympäristölakimies Leena Eränpö, Suomen Kuntaliitto
- lainopillinen asiamies Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät ry
- toimitusjohtaja Markku Salo, Jätelaitosyhdistys ry
- SOK:n ympäristöpäällikkö Juhani Ilmola, Päivittäistavarakauppa ry

- toimitusjohtaja Roger Bagge, Suomen Pakkausyhdistys ry
- ympäristönsuojelupäällikkö Jouni Nissinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toimitusjohtaja Katri Penttinen ja hallituksen puheenjohtaja Pirjo Rytkönen, Ympäristöyri-
tysten Liitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet:

— Kilpailuvirasto

- Alko Oy
- Puupakkaus Kierrätys PPK Oy
- Kaivannaisteollisuus ry
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- Öljyalan Keskusliitto
- SER-tuottajayhteisö ry
- Suomen Purjehdus ja Veneily ry
- tutkija Erja Heino.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi jätelaki ja tehtäväksi ympäristönsuojelulakiin jätteiden ja jätehuollon sääntelyyn liittyviä muutoksia.

Uudistuksella ajanmukaistettaisiin jätealan lainsäädäntö Suomen ja Euroopan unionin jätelaitoksen nykyiset painotukset, Euroopan unionin uudistunut lainsäädäntö, muuttunut toimintaympäristö ja perustuslain säännökset huomioon ottaen. Tavoitteena on erityisesti ohjata jätettä tuottavaa toimintaa ja jätehuoltoa Euroopan unionissa hyväksytyn jätehuollon etusijajärjestyksen mukaisiin toimintatapoihin. Keskeisenä tavoitteena on myös selkiyttää jätehuollon vastuunjakoa, täsmentää eri toimijoiden velvollisuuksia sekä tehostaa jätehuollon valvontaa. Näillä toimilla pyritään varmistamaan toimiva jätehuolto sekä asianmukaisten jätehuoltopalvelujen saatavuus kaikissa olosuhteissa.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 12 päivänä joulukuuta 2010.

Jätelainsäädännön soveltamisala sekä keskeiset periaatteet ja velvollisuudet säilyisivät jokseenkin ennallaan. Velvollisuuksista säädettäisiin kuitenkin laissa nykyistä täsmällisemmin. Lain terminologiaa ja määritelmiä täsmennettäisiin vastaamaan Euroopan unionin lainsäädäntöä. Muun muassa jätteen määritelmää ehdotetaan selvennettäväksi.

Ehdotetulla jätelaila vahvistettaisiin noudatettavaksi jätehuollon etusijajärjestys ja säädettäisiin toimista, joilla tähdätään jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen, jätteen kierrätyksen ja muun hyödyntämisen lisäämiseen sekä jätteen kaatopaikkakäsittelyn vähentämiseen. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin muun muassa eri jätteiden kierrätys- ja hyödyntämistavoitteista sekä jätteen kaatopaikkakäsittelyä koskevista rajoituksista.

Etusijajärjestyksen noudattamiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi jätteen tuottajiin kohdistuvasta velvollisuudesta pitää kirjaa ominaisjättemääristä. Samoin ehdotetaan, että ympäristöluvan lupamääräyksiä annettaessa olisi otettava huomioon materiaalien käytön tehokkuus.

Yhdyskuntajätteiden sekä tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollon järjestämiseen liittyviä vastuuta ja velvollisuuksia tarkistettaisiin ja niistä säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin. Kunnan eri tehtäviä viranomaisena ja jätehuollon palveluntuottajana selvennettäisiin. Kuntien lakisääteisten jätehuollon palvelutehtävien hoitamista varten perustettujen kuntien yhteisesti omistamien jätehuoltoyhtiöiden asemaa täsmennettäisiin ja kuntien mahdollisuuksia omistajaohjaukseen vahvistettaisiin. Sääntelyä pakkausjätteiden tuottajavastuusta yhdenmukaistettaisiin muita tuottajavastuujärjestelmään kuuluvia tuotteita koskevan sääntelyn kanssa.

Kunnalla säilyisi mahdollisuus järjestää vastuulleen kuuluvien yhdyskuntajätteiden kuljetus

kunnan tietyllä alueella siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa. Kuljetusjärjestelmään liittyvän kunnan päätöksen teon edellytyksiä kuitenkin täsmennettäisiin. Lakiin lisättäisiin myös säännökset jätteenkuljetusten seurannan ja valvonnan tehostamisesta.

Esityksessä ehdotetaan useita jätelainsäädännön valvonnan tehostamiseen tähtääviä toimia. Uutena valvonnan keinona ehdotetaan otettavaksi käyttöön hallinnollinen laiminlyöntimaksu, jonka valvontaviranomainen voisi määrätä toiminnanharjoittajan maksettavaksi selkeissä jätelainsäädännön noudattamisen laiminlyönteissä. Nykyiseen lakiin verrattuna ehdotetaan laajennuksia ja täsmennyksiä toiminnanharjoittajien kirjanpito-, siirtoasiakirja- ja tiedonantovelvollisuuksiin samoin kuin jätteen kuljettajien ja välittäjien sekä tuottajavastuujärjestelmään kuuluvien tuottajien ja tuottajayhteisöjen hyväksymismenettelyihin. Esitykseen sisältyy myös ehdotuksia toiminnanharjoittajien oman toiminnan seurannan ja tarkkailun järjestämisestä.

Kunnan jätemaksuun liittyviä säännöksiä täsmennettäisiin maksukäytäntöjen selkiyttämiseksi ja läpinäkyvyyden parantamiseksi. Esityksessä mahdollistettaisiin vakiintuneen käytännön

mukaisesti perusmaksun periminen kunnan jätemaksun osana.

Roskaantumisen ehkäisemiseen ja roskaantuneen alueen siivoamiseen liittyvät velvollisuudet säilyisivät pääosin ennallaan. Jätesuunniteluun liittyviin velvollisuuksiin ei myöskään ehdoteta olennaisia muutoksia. Jätteen kansainvälisten siirtojen sääntelyyn esitetään eräitä täsmennyksiä.

Ympäristönsuojelulain mukaista sääntelyä toiminnalta vaadittavasta vakuudesta tiukennettaisiin. Hyväksyttävät vakuuslajit vähenisivät, ja toiminnanharjoittajien vakavaraisuuden arviointi poistuisi.

Esitys sisältää myös lähinnä teknisinä pidettäviä muutoksia eräisiin muihin lakeihin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden kuluttua niiden vahvistamisesta.

Lakialoite

Lakialoite LA 107/2010 vp on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle. Lakialoitteessa ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on erityisesti elinkeinovapauden rajoitusten poistaminen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Kokonaisuudistuksen lähtökohdat

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Jätealaa koskevat vaatimukset ovat jätelain säätämisen jälkeen tiukentuneet ja EU:n lainsäädännön määrä on lisääntynyt huomattavasti. Direktiiveihin perustuva osin jätelajikohtainen hyvin yksityiskohtainen sääntely on johtanut jäte-

lain rakenteen pirstoutumiseen. Sääntelyä on tarpeen selkiyttää ja yhtenäistää. Valiokunta onkin kiirehtinyt kokonaisuudistusta useissa yhteyksissä.¹ Hallituksen esityksellä saatetaan myös voimaan uusi jätedirektiivi², joka asettaa monilta osin reunaehdoja sääntelylle.

Kuntien jätehuoltoyhteistyön tiivistyminen, alan lisääntynyt liiketoiminta ja kilpailu, jätemateriaalien arvon nouseminen sekä tuottajavastuujärjestelmien käyttöönottoaminen eräiden

¹ Esimerkiksi YmVM 10/2006 vp — HE 257/2006 vp.

² Jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta 19 päivänä marraskuuta 2008 annettu direktiivi (2008/98/EY). Direktiivi tulee saattaa voimaan viimeistään 12. joulukuuta 2010.

tuotteiden osalta ovat muuttaneet jätehuollon perinteisiä toimintamalleja. Jätehuollosta on tullut osa laajempaa materiaalitaloutta. Jätteiden käsittelystä ja hyödyntämisestä on tullut osin kannattavaa liiketoimintaa. Kilpailuneutraliteettikysymyksistä on tullut yksi huomioon otettava näkökulma.

Kokonaisjättemäärä oli vuonna 2008 noin 80 miljoonaa tonnia. Tästä kotitalouksissa ja palvelusektorilla syntyvien jätteiden määrä on noin 3 miljoonaa tonnia eli noin 4 % kokonaisjättemäärästä. Kotitaloudet tuottivat noin 60 % yhdyskuntajätteestä. Kaivosten osuus jätekertymästä on noin 40 %. Rakennussektorilla jätteestä syntyy noin kolmannes ja teollisuudessa noin viidennes.

Kestävän kehityksen strategia, luonnonvarastrategia ja raaka-ainealoite liittyvät kiinteästi jätapolitiikan tavoitteisiin. Materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisella voidaan tehokkaasti vähentää tarvittavien luonnonvarojen määrää sekä siirtyä jätteiden syntymisenkin kannalta vähemmän haitallisiin materiaalikiertoihin. Suljetussa kierrossa tuotannosta ei synny päästöjä eikä jätettä. Kierrätysmateriaalien tehokkaalla hyödyntämisellä voidaan vähentää neitseellisten raaka-aineiden kulutusta. Näiden eri politiikkojen tulisi muodostaa yhtenäinen kokonaisuus.

Jätelain keskeiset tavoitteet

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016 — Kohti kierrätysyhteiskuntaa³ sisältää keskeiset jätapolitiikan tavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarpeelliset ohjauskeinot. Tavoitteet koskevat useimpia jätehuollon sektoreja, kuten yhdyskuntajätehuoltoa sekä teollisuuden ja kaivannaistuotannon, rakentamisen, maatalouden, kaupan ja palvelujen jätehuoltoa. Materiaalitehokkuuden tavoitteet koskevat laajemminkin yhteiskunnan eri toimintoja. Valtakunnalliseen jätesuunnitelmaan sisältyy myös Suomen kansallinen jätteen synnyn ehkäisy-suunnitelma. Jätelaki toteuttaa osaltaan näitä tavoitteita.

³ Suomen ympäristö 32/2008

Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteena on yhdyskuntajätteen määrän vähentäminen 2000-luvun alun tasolle (noin 2,3—2,5 miljoonaa tonniin vuodessa) ja sen jälkeen jätemäärän kääntäminen edelleen laskuun vuoteen 2016 mennessä. Tavoitteena on lisäksi, että vuonna 2016 yhdyskuntajätteistä kierrätetään materiaalina 50 % ja hyödynnetään energiana 30 %. Lopputuotteiksi kaatopaikoille päätyisi enintään 20 % yhdyskuntajätteistä.

Muun kuin yhdyskuntajätteen osalta todettakoon, että rakentamisen jätteiden hyödyntämistavoite on valtakunnallisen jätesuunnitelman mukaan vähintään 70 % materiaalina ja energiana vuoteen 2016 mennessä. Jätedirektiivin mukaan 70 % rakennus- ja purkujätteistä tulisi kierrättää vuoteen 2020 mennessä. Maanrakentamisessa tavoitteena on korvata luonnonvara ja kalliomursketta teollisuuden ja kaivannaistuotannon jätteillä 5 % eli noin 3—4 miljoonaa tonnia.

Suomessa oli vuonna 2009 käytössä noin 400 kaatopaikkaa, joista tavanomaisen jätteen kaatopaikkoja oli 137. Niistä kuntien ylläpitämiä yhdyskuntajätteen kaatopaikkoja oli 50 kappaletta. Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteena on, että vuonna 2016 yhdyskuntajätteestä päätyisi kaatopaikoille enää korkeintaan 460 000—500 000 tonnia vuodessa. Yhdyskuntajätteiden kaatopaikkojen tarve vuonna 2016 on noin 30—40 kaatopaikkaa.

Vuonna 2009 Suomessa syntyi yhdyskuntajätettä noin 2,6 miljoonaa tonnia, josta kierrätettiin noin 36 %. Kaatopaikoille sijoitettiin lähes puolet yhdyskuntajätteestä. Kierrätyksestä kolme neljäsosaa muodostui biojätteestä sekä tuottajavastuun piiriin kuuluvasta paperi- ja kartonkijätteestä. Muita merkittäviä kierrätettyjä jakeita ovat pääosin tuottajavastuun piirissä olevat metalli- ja lasijätteet sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromu.

Uudella jätelaille ja sen nojalla uudistettavilla asetuksilla on tarkoitus luoda edellytykset yhdyskuntajätehuollon kehittämiseksi, kierrätettävän jätteen osuuden olennaiselle lisäämiselle ja kaatopaikkakäsittelystä luopumiselle käytännössä kokonaan. Kierrätyksen lisäämistavoitteen saavuttaminen edellyttää erityisesti tuotta-

javastuun tehostamista, kierrätykselle asetettujen määrällisten tavoitteiden tiukentamista ja kaatopaikkakäsittelyn rajoittamista. Määrällisesti merkittävimmät ja kierrätyksen edistämisen kannalta kiinnostavimmat yhdyskuntajätteen jakeet ovat tuottajavastuun piiriin kuuluvat jätteet sekä biojätteet, sillä ne muodostavat pääosan kierrätyskelpoisista yhdyskuntajätteistä, mutta niitä päätyy yhä huomattavassa määrin sekajätteen joukkoon.

Uuden lain nojalla annettavalla asetuksella annetaan myös nykyistä selvästi ankarampia rajoituksia biohajoavan tai orgaanisen jätteen kaatopaikkakäsittelylle kasvihuonekaasujen määrän ja jätteistä aiheutuvien ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Nämä rajoitukset edistävät tehokkaasti myös yhdyskuntajätteen kierrätyksen, biologisen käsittelyn ja muiden vaihtoehtojen käsittelymenetelmien kehittämistä ja käyttöönottoa ja siten kierrätystavoitteiden saavuttamista. Jätteen kaatopaikkakäsittelylle säädettävien rajoitusten käytännön toteutumisen edellytyksenä on, että kierrätyksen ja biologisen käsittelyn tehostamisen ohella selvästi lisätään jätteen hyödyntämistä energiana.

Suomessa on käytössä kolme varsinaista jätteenpolttolaitosta: Kotkassa, Riihimäellä ja Turussa. Suunnitteilla tai rakenteilla on jätevoimaloita lisäksi Vaasaan, Ouluun, Vantaalle ja Riihimäelle. Lisäksi vireillä on muutamia muita hankkeita. Noin kymmenessä voimalaitoksessa poltetaan jätteenpolttolaiton muun polttoaineen ohella ns. rinnakkaispolttona. Valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoitteen mukaiselle yhdyskuntajättemäärälle, eli alle 2,3—2,5 miljoonan tonnin tasolle tarvitaan edellä mainittujen hyödyntämistavoitteiden saavuttamiseksi kompostointi- tai mädätyskapasiteettia noin 320 000—350 000 tonnia vuonna 2016. Muulle materiaalihyödyntämiselle tarvitaan vuosittaista laitospaasiteettia noin 700 000—750 000 tonnia. Energiahyödyntämiselle tarvitaan vastaavasti polttolaitospaasiteettia noin 700 000—750 000 tonnia, joka sisältää jätteen polton sekä rinnakkais- että ns. varsinaisissa jätteen polttolaitoksissa. Kapasiteettitarvearviota on myöhemmin nostettu noin miljoonaan tonniin. Koska jätevoimalat

polttavat muutakin kuin yhdyskuntajätettä, niiden kapasiteettia ei suoraan voi verrata kaatopaikoilta muualle ohjattavan yhdyskuntajätteen määrään.

Valiokunta pitää tärkeänä, että uuden jätelain nojalla annettavilla asetuksilla asetettavat erilliskeräys- ja kierrätysvelvoitteet sekä kierrätyksen määrälliset tavoitteet ovat niin kunnianhimoiset, että valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoitteet toteutuvat ja jätehuollon taso nousee. Tavoitteena tulee olla, että vuonna 2016 vähintään 50 % yhdyskuntajätteestä kierrätetään tai käsitellään biologisesti ja kierrätykseen soveltumaton jäte hyödynnetään energiana. Valiokunta korostaa, että jätteenpolto tulee kuitenkin vaihtoehtoksi vasta sen jälkeen, kun kierrätystä edistävät toimet on ensin toteutettu. Yhdyskuntajätteen sijoittamista kaatopaikalle tulee rajoittaa mahdollisimman vähäiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että kierrätys- ja hyödyntämistavoitteiden toteutumista tarkastellaan säännöllisesti ja tavoitteita kiristetään, kun teknologinen kehitys ja muut seikat parantavat edellytyksiä toteuttaa tavoitteet. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta edellyttää,

että hallitus säätää asetuksilla riittävän kunnianhimoiset yhdyskuntajätteen, biojätteen, tuottajavastuujätteen, rakennus- ja purkujätteen sekä mahdollisuuksien mukaan muun jätteen kierrätystavoitteet, seuraa tavoitteiden toteutumista ja kiristää tavoitteita ottaen huomioon teknologinen kehitys (Valiokunnan lausumaehdotus 1).

Muut ohjauskeinot

Valiokunta toteaa, että jätelainsäädännön ohella erityisesti taloudellisella ohjauksella voidaan tehokkaasti vaikuttaa tavoitteiden toteutumiseen. Esimerkiksi kaatopaikalle sijoitettavasta jätteestä perittävä jätevero ohjaa jätettä kaatopaikkakäsittelyn piiristä etusijajärjestyksen mukaan parempaan käsittelyyn ja hyödyntämiseen, kuten biokaasutukseen, kompostointiin ja polttoon. Valiokunta katsoo, että jäteveron tulee tukea myös jätelain kokonaistavoitteita ohjaten toimi-

joita jätteiden synnyn ehkäisemiseen ja loppusijoittamisen sijaan jätteiden hyödyntämiseen etusijajärjestyksen ja muiden jätehuollon periaatteiden mukaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että veropohjaa tarkastellaan säännöllisesti, jotta se pysyy ajan tasalla ja on johdonmukainen kaikkien jätteiden osalta. Valiokunta katsoo viitaten jäteverolain uudistamisesta antamaansa lausuntoon, että jäteveron rakenteen perusteena tulee olla jätehuollon tavoitteita parhaiten edistävä ohjausmalli. Jäteveron tulisi ohjata jätehuollon haitallisten ilmastovaikutusten vähentämiseen sekä siihen, ettei polttoon ohjaudu merkittävässä määrin kierrätykseen soveltuvaa jätettä. Valiokunta katsoo, että jätteenpolton verottomuuden perusteita tulee tarkastella jatkossa uudelleen valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden toteutumisen valossa.

Valiokunta korostaa, että jätehuollon alan teknologian kehittämiseen liittyvä potentiaali tulee tunnistaa ja edistää sen kehittymistä. Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa tavoitteeksi asetetut jätealan osaamisen kehittämiseen liittyvät toimenpiteet ovat tärkeitä ja niiden toteuttamista tulee edistää. Toimenpiteet liittyvät esimerkiksi jätehuollon ja jätteiden kierrätyksen tutkimuksen ja tuotteistamisen rahoitukseen, rahoitusinstrumenttien kehittämiseen, jätealan referenssilaitosten toteuttamiseen ja vientiin sekä jätehuollon investoinneissa käsittely- ja hyödyntämistekniikoiden monipuolisuuden ja uuden teknologian esimerkkilaitosten aikaansaamisen edistämiseen.

Yleiset velvollisuudet ja niitä koskevat valtuussäännökset

Valiokunta toteaa ensin, että jätelainsäädännölle ja ympäristölainsäädännölle yleisemminkin on tyypillistä, että huomattava osa yksityiskohtaisesta sääntelystä on tarkoituksenmukaista jättää asetuksentasoisen sääntelyn varaan. Tämä johtuu osin siitä, että suuri osa sääntelystä perustuu EU:n direktiiveihin, jotka edellyttävät hyvin yksityiskohtaista täytäntöönpanoa. Lisäksi sääntely on usein teknisluonteista ja nopeasti muuttuvaa, mistä syystä lailla säätäminen olisi epätarkoituksenmukaista. Perustuslakivaliokunta

on lausunnossaan todennut, että tällaisessa yhteydessä asetuksen tasolla säätäminen esimerkiksi toiminnoittain ja jätelajeittain on perusteltua, koska muutoin sääntely lain tasolla muodostuisi tarpeettoman yksityiskohtaiseksi ja tapauskohtaiseksi. Tämä erityisluonne huomioon ottaen jätelakiehdotukseen sisältyviä asetuksenantovaltuuksia on pidettävä pääosin riittävän täsmällisinä.

Yleinen velvollisuus noudattaa etusijajärjestystä

Jätelakiehdotuksen 8 §:n mukaan vahvistetaan noudatettavaksi EU:n jätelainsäädännön mukainen jätehuollon etusijajärjestys, jolla määritetään jätehuoltoa koskevien toimien järjestys EU:n ja jäsenmaiden jätepolitiikassa ja -lainsäädännössä. Etusijajärjestykseen kuuluvat 1) jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen (ehkäiseminen), 2) uudelleenkäytön valmistelu, 3) kierrätys, 4) muu hyödyntäminen ja 5) loppukäsittely.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan etusijajärjestys ei merkitse olennaista muutosta nykytilanteeseen, mutta sen painoarvo kuitenkin vahvistuisi (s. 34). Etusijajärjestys ohjaa lain nojalla tapahtuvaa norminantoa ja jätesuunnitelmien laatimista sekä muuta päätöksentekoa. Se tulee ottaa huomioon kaikessa toiminnassa, jossa sen toteuttamiseen voidaan vaikuttaa, mutta yksittäistä toimintaa ei voida kieltää pelkästään etusijajärjestystä koskevan säännöksen perusteella (s. 70). Valiokunta toteaa, että etusijajärjestys on siten perustuslakivaliokunnan arvioimalla tavoin ohjelmallinen ja erillinen perussäännös velvollisuudesta noudattaa etusijajärjestystä on tarpeen lisätä lakiin. Etusijajärjestys on yksi jätelain keskeisimmistä periaatteista, ja sen merkityksen selvittäminen ja vahvistaminen on siten olennaista.

Valiokunta on tässä yhteydessä myös pohtinut sitä, millä tavoin jätteen kierrätys- ja hyödyntämistavoitteista voidaan säätää toisaalta lain ja toisaalta asetuksen tasolla. Jätelakiehdotuksen 8 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvosto voi säätää jätteen etusijajärjestyksessä tarkoitettujen toimien määrällisistä tavoitteista ja vel-

voitteista, esimerkiksi prosenttimääräisistä kierrätystavoitteista. Tällöin jättepoliittiset tavoitteet kuitenkin määräytyvät sitovasti vasta asetuksen tasolla. Talousvaliokunta pyytää lausunnossaan ympäristövaliokuntaa edellyttämään hallitukselta, että määrälliset tavoitteet jätteen materiaalihyödyntämiselle asetetaan mahdollisimman pian.

Ympäristövaliokunta korostaa jätteen määrän vähentämistä, uudelleenkäyttöä, kierrätystä ja hyödyntämistä koskevien määrällisten tavoitteiden olennaista merkitystä jätelain tavoitteiden toteuttamisen keinona. Valiokunta ei kuitenkaan pidä tarkoituksenmukaisena säätää lain tasolla näitä koskevia jätelajikohtaisia numeerisia tavoitteita, koska tämä johtaisi tarpeettoman yksityiskohtaiseen sääntelyyn lain tasolla ottaen huomioon jätelajien ja jätettä tuottavan ja käsittelevän toiminnan moninaisuus. Voimassa olevissa asetuksissa on erilaisia määrällisiä tavoitteita asetettu tähän mennessä seuraaville tuottajavastuujätteille: keräyspaperille, romurenkaille, sähkö- ja elektroniikkalaiteromulle, romuajoneuvoille, pakkauskäyttöön ja pakkausjätteille, paristoille ja akuille sekä juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluville juomapakkauksille. Jatkossa on tarpeen säätää tavoitteita myös eräille muille jätelajeille, kuten yhdyskuntajätteelle sekä rakennus- ja purkujätteelle.

Huomioon on otettava sekin, että velvollisuutta määrällisten tavoitteiden saavuttamisesta on muiden kuin tuottajavastuujätteiden osalta vaikea kohdistaa tiettyyn tahoon. Esimerkiksi yhdyskuntajätteen kierrätykselle asetettavan tavoitteen saavuttamiseen vaikuttavat omalta osaltaan jätteen haltijat, kunta ja tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuottajat. Näiden edellytykset saavuttaa asetettu tavoite omassa toiminnassaan riippuvat muun muassa niiden hallinnassa olevan jätteen lajista ja laadusta, jätteen syntypaikasta sekä kierrätyspalvelujen saatavuudesta ja sijainnista. Velvoitetta yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen saavuttamiseen ei näin ollen ole mahdollista jyvittää tasaisesti kaikille mainituille toimijoille.

Valiokunta huomauttaa myös, että hallituksen esityksen ympäristövaikutuksia käsitteleväs-

sä perusteluosassa (s. 53) korostetaan, että jätelainsäädännöllä ei voida oleellisesti vaikuttaa jätteen määrään, vaikka elinkaariajattelun voimistumisen myötä jättesääntely ulottuu enenevässä määrin myös tuotteisiin ja tuotantoon. Näin ollen esityksen vaikutukset jätteen määrään ovat epäsuoria. Perusteluissa kuitenkin todetaan, että tuotteiden valmistukseen ja markkinoille saattamiseen liittyvät velvollisuudet ja kiellot lisääntyvät lähivuosina EU-sääntelyn johdosta. Esimerkiksi tuotteiden ekologisesta suunnittelusta annettu laki asettaa energian käyttöön liittyville tuotteille entistä tiukempia vaatimuksia. Jatkossa myös muut näkökohdat kuin energiatehokkuus voivat tulla ajankohtaisiksi.

Numeeristen tavoitteiden asettamista vaikeuttavat myös jätteitä koskevaan tiedonkeruuseen sekä jätteen kierrätys- ja hyödyntämisasteiden laskentamenetelmiin liittyvät epävarmuudet. Jätelakiehdotuksen valmistelussa tämä todettiin ongelmaksi esimerkiksi yhdyskuntajätettä ja rakennus- ja purkujätettä koskevien tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa. Jätedirektiivissä asetetun yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen laskennalle on komissio esittänyt jäsenmaiden valittavaksi kolme erilaista vaihtoehtoa kaavaa, jotka kukin johtavat erilaiseen lopputulokseen.

Edellä mainittujen näkökohtien vuoksi valiokunta katsoo, että edellytyksiä säätää sitovista jätteen syntymisen vähentämistä, kierrätystä ja hyödyntämistä koskevista tavoitteista lain tasolla ei ole. Valiokunta kuitenkin edellyttää viitaten jo edellä ehdottamaansa lausumaan, että lain nojalla annettavat asetukset erilliskeräys- ja kierrätysvelvoitteineen annetaan mahdollisimman pian ja että asetuksiin sisältyvät kierrätyksen määrälliset tavoitteet ovat niin kunnianhimoiset, että valtakunnallisen jättesuunnitelman ja EU:n jätedirektiivissä asetetut tavoitteet saavutetaan. Valiokunta toteaa, että jätelakiehdotuksen 87 §:n mukaan valtakunnallisessa jättesuunnitelmassa on esitettävä arvio jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisestä ja toimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä (ehkäisyä) koskeva valtakunnallisen jättesuunnitelman osa voidaan

laatia erillisenä suunnitelmana. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta esittää, että

hallitus seuraa lain tavoitteiden toteutumista kiinnittäen erityistä huomiota sekä jätteen synnyn ehkäisyyn että muutoinkin etusijajärjestyksen toteutumiseen (Valiokunnan lausumaehdotus 2).

Etusijajärjestyksen noudattamisvelvoite ja asetuksenantovaltuudet

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt erityistä huomiota lakiehdotuksen 8 §:n sääntelykokonaisuuteen ja pitänyt välttämättömänä, että pykälää täsmennetään velvollisuuksien perusteita koskevalla säännöksellä, mitä on myös pidettävä edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyksityksessä. Perustuslakivaliokunta katsoo, että 8 §:ään sisältyvän etusijajärjestyksen ohjelmallisuuden vuoksi perussääntelyn ja 3 momentissa säädetyn asetuksenantovaltuuden suhde muodostuu epäsymmetriseksi, kun ohjelmallista perussääntelyä voidaan täydentää velvoittavalla asetuksen tasoisella sääntelyllä. Vähimmäisvaatimuksena siten on, että lakiin lisätään perussäännös velvollisuudesta noudattaa etusijajärjestystä sekä tämän velvollisuuden noudattamisessa huomioon otettavista seikoista samoin kuin velvoitettavasta henkilöpiiristä.

Ympäristövaliokunta ehdottaa edellä esitettyyn viitaten jätelakiehdotuksen 8 §:n tarkistamista siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin esitetään. Tarkistusehdotuksen keskeisenä tavoitteena on, että etusijajärjestyksen ohjeellisuus ilmenee pykälän 1 momentista, pykälän 2 momenttiin lisätään toiminnanharjoittajaa koskeva sitova perussäännös etusijajärjestyksen noudattamisvelvoitteesta ja 3 momenttiin lisätään perussäännökseen perustuva asetuksenantovaltuus. Valiokunta korostaa, että muutos on luonteeltaan sääntelyä tarkentava, eikä sen tavoitteena ole muuttaa etusijajärjestyksen sisältöä. Uusi toiminnanharjoittajaa sitova perussäännös kuitenkin täsmentää sääntelyn sisältöä ottaen huomioon, että 1 momentin mukainen etusijajärjestys ehdotetussa muodossaan on pe-

rustuslakivaliokunnan toteamalla tavalla ohjelmallinen. Ehdotettu muotoilu täyttää perustuslakivaliokunnan esittämät vaatimukset, jotta esitys voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Valiokunta ehdottaa lisäksi jätelakiehdotuksen 9 ja 10 §:ään sisältyvän valtuussäännöksen muuttamista perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan 9 ja 10 §:n kokonaisuudesta, että asianmukaisinta on muotoilla 9 §:n säännös siten, että siitä ilmenee viranomaisen toimivalta asettaa kieltoja, rajoituksia ja ehtoja, jos niiden asettamisen edellä mainitut edellytykset täyttyvät. Tätä perussääntelyä voidaan täydentää tarvittavilla asetuksenantovaltuuksilla 10 §:ssä. Valiokunta ehdottaa tätä tarkoittavan perussäännöksen lisäämistä 9 §:n 4 momentiksi ja 10 §:n tarkistamista siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin esitetään.

Valiokunta toteaa, että perustuslakivaliokunta on esittänyt samantyyppisen huomautuksen laintasaisen perussäännöksen puuttumisesta myös jätelakiehdotuksen 67 §:stä. Ehdotettu 67 § sisältää asetuksenantovaltuuden EU:n tuottajavastuuta koskevien säädösten täytäntöönpanemiseksi. Pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää EU:n tuottajavastuuta koskevien säädösten täytäntöönpanemiseksi esimerkiksi tuottajan ja tuottajayhteisön velvollisuudesta suosia palveluhankinnassaan toimijoita, jotka ovat ottaneet käyttöön sertifioituja ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä (3 kohta). Valiokunta ei ehdota säännöksiin tältä osin muutosta, mutta toteaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että pykälään sisältyvien valtuuksien nojalla ei ole mahdollista antaa sellaisia asetuksia, jotka sisältävät perustuslain 80 §:n 1 momentin perusteella lain alaan kuuluvia säännöksiä.

Vastuu jätehuollon järjestämisestä

Kunnan vastuun laajuus yhdyskuntajätehuollon järjestämisessä

Lähtökohtana on, että jätteen haltija vastaa jätehuollon järjestämisestä, mutta 5 lukuun sisälty-

vä kunnan velvollisuus ja 6 lukuun sisältyvä tuottajavastuu muodostavat tästä pääsäännöstä poikkeuksen. Jätelakiehdotuksen 32 § sisältää perussäännöksen kunnan velvollisuudesta järjestää jätehuolto. Pykälässä säädetään, miltä osin yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen on kunnan vastuulla.

Ehdotetun 32 §:n mukaan kunnan vastuu säilyy voimassa olevaan lakiin nähden pääosin ennallaan. Vuoden 2007 jätelain osittaisuudistuksella kunnan vastuuta muutettiin siten, että kunnan vastuu rajattiin asumisessa syntyvän jätteen ohella siihen ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään rinnastettavissa olevaan julkisessa toiminnassa syntyvään jätteesseen. Hallituksen esityksen tarkoituksena on poistaa käytännössä ilmenneitä tulkintaepäselvyyksiä ja täsmentää säännöksiä eri toimijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Esityksen perustelujen mukaan kunnan etuoikeuksia jätehuollon järjestämisessä ei siis laajenneta, vaan tietyt oikeudet ja velvollisuudet kirjataan lakiin nykyistä täsmällisemmin lainmukaisen toiminnan varmistamiseksi. Muutoksena nykyiseen ehdotetaan säädettäväksi terveys- ja sosiaalipalveluissa ja koulutustoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen kokonaan kunnan velvollisuudeksi (32 §:n 1 momentin 2 kohta). Perusteena tälle on, että tarve rajavedon tekemiseen yksityisen ja julkisen toiminnan välillä poistuisi, mikä selventäisi käytännön toimintaa.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty jätelain merkitykseen yritystoiminnan edistämisen kannalta. On esitetty, että jätehuoltoa tulisi kehittää lisäämällä alan toimijoiden toimintavaihtoehtoja markkinaehtoisien toimintamallin pohjalta lähtökohtana tuottajien, kaupan, laitosten, kotitalouksien ja jätealan yrittäjien mahdollimman laaja oikeus päättää itse tavasta, jolla jätteet kerätään ja hyödynnetään etusijajärjestykseen perustuen. Hallituksen esityksen on katsottu vievän kehitystä päinvastaiseen suuntaan heikentämällä markkinaehtoisien mallin toimintaedellytyksiä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, ettei kunnan järjestämisvastuu syrjäytä ja syrji yksityisiä yrityksiä jätehuoltopalvelujen tuottajina ja

että kunta käyttää toissijaista järjestämisvelvollisuutta vain välttämättömissä tapauksissa. Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotettu vastuunjaako helpottaa ympäristön- ja terveydensuojelun toteuttamista ja antaa edellytykset kannattaville jätteen hyödyntämis- ja käsittelyinvestoinneille. Yhdyskuntajätehuollon pitkän aikavälin suunnittelu tulee hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan pitää kuntien käsissä.

Ympäristövaliokunta toteaa, että vuonna 1979 voimaan tulleen jätehuoltolain mukaan kunta vastasi kaiken asumisessa syntyvän tai siihen verrattavan yhdyskuntajätteen jätehuollosta. Myöhemmillä muutoksilla kunnan vastuuta on kavennettu erityisesti tuottajavastuuseen perustuvien järjestelmien yleistymisen kautta sekä mainitulla vuoden 2007 muutoksella, jolla siis yksityisen palvelutoiminnan ja muun elinkeinotoiminnan yhdyskuntajäte siirrettiin jätteen haltijan vastuulle. Hallituksen esityksen tarkoittama yksityisissä terveys-, sosiaali- ja koulutuspalveluissa syntyvän yhdyskuntajätteen siirtäminen kunnan vastuulle ei olisi olennainen muutos, koska sen kokonaismääräksi on arvioitu noin 1–2 % kaikesta yhdyskuntajätteestä. Merkittävä osa tästä jätteestä hoidetaan nykyisinkin edelleen kunnan järjestämän jätehuollon piirissä. Näin ollen ehdotuksen käytännön vaikutus jätehuoltovastuun jakautumiseen olisi vähäinen. Yritystoimintaan ehdotetulla muutoksella olisi vain vähäinen vaikutus, kun otetaan huomioon, että yksityisten kuljetuspalvelujen kysyntään se ei vaikuta lainkaan.

Valiokunta korostaa, että yhdyskuntajätehuollon sääntelyn tärkein tavoite on varmistaa jätehuollon järjestäminen ympäristön ja terveyden kannalta turvallisella tavalla. Yritystoiminnan edistäminen on myös tärkeä tavoite, mutta tässä sääntely-yhteydessä toissijainen ympäristön- ja terveydensuojeluun nähden. Kokonaisvastuu riittävien ja toimivien jätehuoltopalvelujen järjestämisestä asumisessa syntyvälle ja muulle vastaavalle jätteelle soveltuu valiokunnan mielestä parhaiten säädettäväksi kunnalle. Tarpeellinen on myös kunnan rooli toissijaisen jätehuoltopalvelun tarjoajana elinkeinotoimin-

nan jätteille siinä tilanteessa, kun yksityistä jätehuoltopalvelua ei ole kohtuudella saatavissa.

Valiokunta on pitänyt harkinnassaan tärkeänä sitä, että kunnat tukeutuvat yhdyskuntajätehuollon järjestämisessä suurelta osin jo nykyisin ja tulevaisuudessa vielä laajemmin yksityisten yritysten tuottamiin jätehuoltopalveluihin. Kokoamalla yhteen suurempia jätevirtoja kunta on asiantuntevampi ja vahvempi jätehuoltopalvelujen tilaaja ja samalla yksityisen palvelun ja teknologian kysynnän luoja kuin yksittäinen kotitalous tai kiinteistön haltija. Kuntien ja yksityisten yritysten yhteistyöllä on kehitetty uusia innovaatioita jätteen kierrätyksessä ja hyödyntämisessä ja samalla vähennetty oleellisesti kaatopaikalle menevää jättemäärää. Valiokunta painottaa tarvetta vahvistaa yksityisen ja kunnallisen toiminnan yhteistyön perustaa, kun kummankin toimintaympäristön rajat määritetään selkeästi. Toimijoiden hyvää yhteistyötä tarvitaan kokonaisuuden hallitsemiseksi.

Valiokunta huomauttaa, että mainitusta kunnan vastuun laajennuksesta voidaan kuitenkin myöntää poikkeus. Jätelakiehdotuksen 42 §:n mukaan kunta voi jätteen haltijan hakemuksesta päättää, että terveys- ja sosiaalipalveluissa ja koulutustoiminnassa sekä julkisyhteisöjen hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän jätteen jätehuolto voidaan järjestää jätteen haltijan omasta toimesta, jos näin järjestetty jätehuolto on perusteltua kiinteistön muun jätehuollon järjestämiseksi ja etusijajärjestyksen noudattamisen kannalta eikä siitä aiheudu vaaraa tai haittaa ympäristölle tai terveydelle. Tämä mahdollisuus koskee sekä kunnan omia terveys-, sosiaali- ja koulutuspalveluita tarjoavia yksiköitä että yksityisiä palveluntuottajia. Päätös tehdään määräjaksiksi, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta esittää,

että hallitus seuraa jätehuollon järjestämisestä koskevan vastuunjaon vaikutuksia yksityisten yritysten ja kuntien jäteyhtiöiden toimintaedellytyksiin sekä kuntien mahdollisuuksiin huolehtia niiden vastuulle säädettyistä tehtävistä (Valiokunnan lausumaehdotus 3).

Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto toissijaisesti

Jätelakiehdotuksen 33 §:n mukaan kunnan on järjestettävä muun kuin 32 §:ssä tarkoitetun jätteen eli käytännössä elinkeinotoiminnassa syntyvän jätteen jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi ja käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Jos kyseessä on säännöllisesti tarvittava jätehuoltopalvelu, kunnan on tehtävä jätteen haltijan kanssa sopimus, jonka kesto on enintään 5 vuotta kerrallaan. Hallintovaliokunta toteaa lausunnossaan, että esityksen mukainen kunnan toissijainen jätehuollon järjestämisvelvollisuus on oikea ratkaisu. Talousvaliokunnan lausunnossa pidetään puolestaan tärkeänä, että kunta käyttää toissijaista järjestämisvelvollisuutta vain välttämättömissä tapauksissa.

Ympäristövaliokunta toteaa, että säännös on tarpeen jätehuoltopalvelujen saatavuuden turvaamiseksi ja se on myös hankintalainsäädännön näkökulmasta perusteltu. Säännöksen tarkoituksena on rajata pykälässä tarkoitettu kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu vain sellaisiin tilanteisiin, joissa yksityistä palvelutarjontaa ei ole tietyllä alueella saatavilla lainkaan tai jos tarjolla olevan yksityisen palvelun hinta on jätteen haltijalle kohtuuton. Kysymys on siten poikkeusluonteisista tilanteista. Valiokunta korostaa, että tällainen velvoite ei muodostu yksityisen elinkeinotoiminnan esteeksi ja sitä tulee soveltaa vain niin kauan kuin olosuhteet siihen pakottavat. Valiokunta pitää tästä syystä tarpeellisenä lyhentää toissijaista jätehuoltopalvelua koskevan kunnan ja jätteen haltijan välisen sopimuksen määräaika viidestä kolmeen vuoteen. Kolmen vuoden määräaika ottaisi tasapainoisesti huomioon tarpeen arvioida säännöllisesti yksityisen palvelutarjonnan tilannetta alueella lisäämättä kuitenkaan kohtuuttomasti velvollisuudesta aiheutuvaa hallinnollista kuormaa. Sopimuksen määräaikaisuus on tarpeen toisaalta sen varmistamiseksi, että yksityisen palvelutarjonnan tilanne tulee säännöllisesti arvioiduksi, ja toisaalta siksi, että kunta voi ennakoida tarvittavaa julkista palvelua.

Valiokunnan arvion mukaan esitykseen sisältyvillä muutoksilla ei ole suoraan niin merkittäviä vaikutuksia yritystoimintaan, että esitys johdaisi olennaiseen muutokseen jätehuollon toimintaympäristössä. Valiokunnan useiden muutosehdotusten tavoitteena on myös ollut korostaa ehdotettujen säännösten sellaista täytäntöönpanoa, että kilpailuneutraliteetin vaatimukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Kunnan järjestämä jätehuolto

Jätteenkuljetus

Vuoden 2007 jätelain uudistuksen⁴ keskeinen muutos oli elinkeinotoiminnassa syntyvien yhdyskuntajätteiden siirtyminen jätteen tuottajan vastuulle ja asumisessa sekä julkisessa palvelutoiminnassa syntyvien yhdyskuntajätteiden säätäminen kunnan vastuulle. Valiokunta toteaa, että Suomessa on koko jätelainsäädännön olemassaolon ajan ollut vallalla pääsääntöisesti kaksi jätteenkuljetuksen järjestämistapaa. Vuonna 2009 kunnan järjestämä jätteenkuljetus oli käytössä 128 kunnassa, joissa asuu noin 53 % Suomen väestöstä, ja sopimusperusteinen järjestelmä 134 kunnassa, joissa asuu noin 33 % väestöstä.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on säilyttää kunnalla mahdollisuus huolehtia vastuulleen kuuluvien jätteiden kuljetuksesta joko kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena tai kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena.

Hallituksen esityksessä ehdotetut kunnan jätehuoltopalveluja koskevat laatuvaatimukset (34 §) samoin kuin säännökset kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämisestä (35 §) ja siitä annettavista tiedoista (39 §) koskevat sekä kunnan järjestämää että kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta. Lakiehdotuksen 36 § sisältää kunnan järjestämää jätteenkuljetusta ja 37 § kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta koskevat erityissäännökset. Erillinen sääntely on tarpeen sen vuoksi, että kunnan järjestämä ja kiinteistön haltijan järjestämä jätteen-

kuljetus ovat erilaisen järjestämistapansa vuoksi lähtökohtaisesti erilaisia järjestelmiä. Hallituksen esityksen tarkoituksena on turvata kiinteistön haltijoiden etu sekä ympäristön- ja terveydensuojelullisesti asianmukainen jätehuolto kaikkialla riippumatta siitä, kumpi jätteenkuljetusjärjestelmä kunnassa on käytössä.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vastuu kuljetuksen järjestämisestä osoitetaan yksittäisille kiinteistöille. Voimassa olevan jätelain aikana on todettu, että kiinteistön haltijan järjestämään kuljetusjärjestelmään liittyy ongelmia, joita ei ole kunnan järjestämässä kuljetuksessa. Esimerkkinä näistä on hallituksen esityksessä mainittu, että sopimusperusteisessa järjestelmässä kaikki kiinteistön haltijat eivät ole tilanneet kuljetusta lainkaan. Jäte on myös joissakin tapauksissa päätynyt muualle kuin kunnan järjestämään käsittelyyn. Lisäksi haja-asutusalueen kiinteistöjä on jäänyt kokonaan palvelutarjonnan ulkopuolelle. Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen on nähty johtavan hajautetumpaan sekä logistisesti tehottomampaan ja ympäristöä enemmän kuormittavaan jätteenkuljetukseen kuin kunnan järjestämä jätteenkuljetus, jossa kunta järjestää jokaiselle kiinteistölle jätteenkuljetuksen, hankkii tarvitsemansa kuljetuspalvelut kilpailuttamalla yksityisiä yrityksiä sekä urakkasopimuksessa osoittaa jätteen toimituspaikan ja määrittelee ehdot kuljetusten toteutukselle. Jätteen kuljetusten seuranta toteutuu urakkasopimusten noudattamisen valvonnan yhteydessä.

Jätelakiehdotuksen 37 §:n mukaisten kunnan päätöksenteon edellytysten tarkoituksena on varmistaa perusvaatimusten toteutuminen myös kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ja poistaa ongelmat tältä osin. Vaatimuksia on pidetty välttämättöminä, jotta voidaan turvata ympäristön- ja terveydensuojelun kannalta toimiva jätehuolto ja kiinteistön haltijoiden tasapuolinen kohtelu eri kuljetusjärjestelmien alueella. Hallituksen esityksen valmistelussa on myös ilmennyt, että perustuslaista johtuvista syistä on välttämätöntä säätää lailla kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta koskevan päätöksenteon edellytyksistä, jotta

⁴ YmVM 10/2006 vp — HE 257/2006 vp

tämä kuljetusvaihtoehto ylipäättään voitaisiin säilyttää laissa.

Valiokunta toteaa, että erityisesti jätelakiehdotuksen 37 §:n on nähty estävän julkisen ja yksityisen toimijan tasa-arvoisen kohtelun, kun pykälän on nähty asettavan erityisiä vaatimuksia ainoastaan kiinteistön haltijan järjestämälle kuljetukselle. Talousvaliokunta on lausunnossaan ehdottanut 37 §:n 1 momentin 1 kohdan poistamista tai sen ja 35 §:n muuttamista siten, että ne ovat kilpailuneutraliteetin kannalta sopusoinnussa keskenään. Myös hallintovaliokunta katsoo, että laatuvaatimusten pitää sekä kunnan että kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen osalta olla yhdenmukaiset.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa 35 ja 37 §:n muuttamista siten, että eri kuljetusjärjestelmiä koskevan vaatimustason yhtäläisyys ilmenee pykälistä selvemmin. Lain 35 §:n 2 momenttiin ehdotettavalla muutoksella korostetaan sitä, että säännöksen vaatimukset koskevat molempia kuljetusjärjestelmiä. Lisäksi kriteeristöön ehdotetaan lisättäväksi kiinteistön haltijoiden oikeussuojan kannalta olennainen vaatimus palvelun kattavuudesta. Momentti jaetaan kahdeksi erilliseksi momentiksi 37 §:ään ehdotettavan viittaussäännöksen vuoksi. Lain 37 §:n 1 momentin 2 kohtaan sisältyviä perusteita valiokunta ehdottaa muutettaviksi siten, että kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käyttöönoton edellytyksenä on, että jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Huomioon otettavien periaatteiden kirjoitustapa ehdotetaan siten käännettäväksi hallituksen esityksessä olevasta esitystavasta, jossa lähtökohtana on edellytys, ettei päätös saa heikentää jätehuollon yleistä toimivuutta eikä lisätä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Valiokunta pitää tätä sääntelytapaa koskevaa muutosta siten merkityksellisenä, että se korostaa järjestelmien lähtökohtaista samanarvoisuutta, edellytysten yhtäläisyyttä ja siten kilpailuneutraliteettia.

Sako- ja umpikaivolietteet

Yhdyskuntajätteellä tarkoitetaan jätelakiehdotuksen 6 §:n mukaan vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä. Hallituksen esityksen lähtökohtana on säilyttää asumisessa ja muussa 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvä sako- ja umpikaivoliete voimassa olevan jätelain 10 §:n tavoin kunnan vastuun piirissä. Jätteen ollessa kunnan vastuulla on kunnan vastattava lain 34 §:n mukaisesti siitä, että kiinteistöltä pois kuljetettaville sako- ja umpikaivolietteilte on käytettävissä riittävästi ympäristön- ja terveysdensuojelun kannalta asianmukaista ja kohtuuhintaista käsittelykapasiteettia. Ellei kunnalla olisi tätä vastuuta, kukin kiinteistön haltija joutuisi itse järjestämään lietteen jätehuollon ja varmistamaan lietteen toimituspaikan asianmukaisuuden. Tätä on pidetty yksittäisille kiinteistön haltijoille usein kohtuuttomana vaatimuksena.

Valiokunta toteaa, että ehdotuksen mukaan sako- ja umpikaivolietteen kuljetukset hoidetaan siis kunnan päätöksellä joko kunnan tai kiinteistön haltijan järjestäminä. Nykyisin useimmissa kunnissa on käytössä sopimusperusteinen eli kiinteistön haltijan järjestämä lietteen kuljetus. Jätelakiehdotuksen 39 §:n nojalla sako- ja umpikaivolietteitä kuljettavat yritykset tulevat kunnan jätehuoltoviranomaisen säännöllisen seurannan piiriin.

Valiokunta toteaa valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteena olevan, että kaikki maaseudun elinkeinotoiminnassa syntyvä lanta hyödynnetään. Tästä lantamäärästä 10 %, noin 2,1 miljoonaa tonnia, käsiteltäisiin maatilojen biokaasulaitoksissa. Näihin laitoksiin ohjautuisi myös vähintään 10 % syntyvästä haja-asutuksen sako- ja umpikaivolietteestä. Valiokunta korostaa, että lainmuutoksella ei muuteta mahdollisuutta sijoittaa sako- ja umpikaivoliete nykyisin edellytysin kalkkistabiloituna esimerkiksi kiinteistöllä sijaitsevalle peltoalueelle. Sako- ja umpikaivolietteen käytöstä säädetään lannoitevalmistelaila ja jätelaila sekä niiden nojalla annetuilla

säädöksillä. Valiokunta pitää tärkeänä, että lain-säädännöllä ei aseteta esteitä sako- ja umpikai-volietteiden asianmukaiseksi käsittelemiseksi lähellä lietteen syntypaikkaa.

Tuottajavastuu

Yleistä

Tuottajavastuujärjestelmät ovat uusi lisä kokonaisuudessa, jossa vastuuta on pyritty siirtämään aikaisempaa enemmän julkisilta toimijoilta tuottajille ja maahantuojille. Globaaleilla markkinoilla kierrätettävälle jakeille ovat syntyneet markkinat. Jättemateriaalien kysyntä ja hinnat ovat nousseet, ja alalle on syntynyt kilpailua ja kannattavaa liiketoimintaa. Tuottajavastuu koskee seuraavien tuotteiden valmistajia ja maahantuojia: 1) henkilöautot, pakettiautot ja muut niihin rinnastettavat ajoneuvot, 2) moottorikäyttöisen tai muun ajoneuvon renkaat, 3) sähkö- ja elektroniikkalaitteet, 4) paristot ja akut, 5) sanomalehdet, aikakauslehdet, toimistopaperi ja muut näihin rinnastettavat paperituotteet sekä 6) pakkaukset.

Valiokunta toteaa, että tuottajavastuujärjestelmät ovat toimineet pääosin hyvin ja luoneet osaltaan pohjaa kierrätystavoitteiden saavuttamiselle. Järjestelmät ovat parhaimmillaan erittäin tehokkaita, ja ne edistävät jätteiden synnyn ehkäisemistä sisällyttämällä tuotteen koko elinkaaren kustannukset tuotteen hintaan sekä jätteiden hyödyntämistä materiaalina etusijajärjestyksen tavoitteiden mukaisesti. Tuottajavastuun toimeenpanossa on kuitenkin ilmennyt myös ongelmia, jotka liittyvät ristiriitaisiin näkemyksiin toisaalta eri osapuolten vastuiden laajuudesta ja toisaalta oikeudesta jätteeseen sekä määritelmien epäselvyyteen. Tuottajayhteisöjen tulee pystyä rakentamaan ja toimivaan yhteistyöhön keskenään. Sanktiojärjestelmän tulee myös olla toimiva ja tehokas vapaamatkustajaongelman ehkäisemiseksi.

Kielto vaikeuttaa tuottajan järjestämää jätehuoltoa

Jätelakiehdotuksen 47 §:n tavoitteena on taata tuottajalle mahdollisuus jätehuollon järjestämi-

seen ja turvata siten tuottajavastuujärjestelmän tehokas täytäntöönpano. Tuottajavastuun piiriin kuuluvia jätteitä päätyy myös sellaisten yksityisten toimijoiden haltuun, joilla ei ole jätehuollon järjestämisvelvollisuutta ja jotka eivät ole sopimussuhteessa tuottajaan. Nämä toimijat pyrkivät keräämään tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita alueilta, joilla toiminta on kannattavaa, ja siten ne murentavat tuottajien mahdollisuutta toteuttaa omia jätehuoltojärjestelmiään kustannustehokkaasti.

Talousvaliokunta pitää lausunnossaan vaikeuttamiskieltoa perusteltuna, ettei muu kuin tuottaja kerää arvojäätettä ja jätä muita jätteitä tuottajan vastuulle. Myös perustuslakivaliokunta pitää säännöstä hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena mutta katsoo, että 47 §:n 1 momenttia on olennaisesti täsmennettävä määrittelemällä, millaisissa tapauksissa muun kuin tuottajan järjestämä tai tarjoama jätehuolto ei vaikeuta tuottajan jätehuoltovelvollisuuksien toteuttamista. Vaihtoehtoisesti voidaan määritellä ne tapaukset, joissa tällainen toiminta vaikeuttaa tuottajan velvollisuuksien toteuttamista ja on siten kiellettyä. Säännöksen muuttaminen edellä mainitulla tavalla on edellytyksenä sille, että jätelakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunta toteaa, että 47 §:n mukaisella vaikeuttamiskielolla pyritään varmistamaan tuottajalle ensisijainen oikeus myös positiivisen arvon omaavaan jätteeseen. Suurten jätemäärien kokoajana tuottajat voivat tehokkaasti luoda kysyntää jätteiden kierrätykselle ja hyödyntämiselle, sillä jätettä raaka-aineena käyttävä yritystoiminta perustuu usein suurten raaka-ainevirtojen hyödyntämiseen. Tuottajavastuujakeiden ohjaaminen tuottajan järjestelmään myös parantaa mahdollisuuksia yhtenäiseen ja kattavaan tuottajavastuujärjestelmän toimintaa koskevaan jättekirjanpitoon ja näiden tietojen toimittamiseen komissiolle EU-lainsäädännön mukaisesti. Valiokunta toteaa, että tuotteiden uudelleenkäyttöön, kuten varaosien kauppaan, tähtäävä toiminta on hallituksen esityksen perustelujen mukaan nimenomaisesti rajattu vaikeuttamiskielon ja tuottajien ensisijaisen oikeuden ulkopuo-

lelle (s. 95). Valiokunta ehdottaa edellä esitettyyn viitaten 47 §:n 1 momentin täsmentämistä sen selventämiseksi, mikä toiminta on sallittua ja mikä ei. Uuden 1 momentin mukaan tuottajalla on ensisijainen oikeus järjestää vastuulleen kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto. Muut toimijat saavat perustaa rinnakkaisia käytöstä poistettujen tuotteiden keräys- tai vastaanottojärjestelmiä taikka tarjota tähän liittyviä palveluita kiinteistön haltijalle tai muulle jätteen haltijalle vain, jos tämä tehdään yhteistoiminnassa tuottajan kanssa. Pykälän 3 momentin mukaan kunta voi täydentää jätehuoltoa osana 5 luvun mukaan järjestämäänsä kuljetusta ja vastaanottoa siltä osin kuin tuottaja ei sitä järjestä. Pykälän 1 momentissa säädetty velvollisuus yhteistoimintaan koskee myös kuntaa, eikä kunta voi näin ollen perustaa tai pitää yllä päällekkäisiä käytöstä poistettujen tuotteiden keräysjärjestelmiä olematta yhteistyössä tuottajan kanssa.

Muutoksen johdosta myös pykälän otsikkoa on muutettava. Lisäksi valiokunta ehdottaa teknisluonteisia täsmennyksiä säännöksen 2 ja 3 momenttiin siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään.

Tuottajan vastuu pakkausten jätehuollossa

Hallituksen esityksen mukaan pakkausten tuottajavastuu muuttuu nykyisestä osittaisesta tuottajavastuusta täydeksi tuottajavastuuksi. Toiminnanharjoittajat ovat suhtautuneet muutosehdotukseen kriittisesti katsoen, ettei nykyistä kustannustehokkaana pidettyä järjestelmää tule muuttaa.

Valiokunta toteaa, että pakkausten tuottajavastuu kattaa merkittävässä määrin asumisessa syntyviä jätteitä, joiden jätehuollosta kunta ehdotetun 5 luvun mukaan on vastuussa. Tämän vuoksi tuottajien ja kunnan välinen käytännön roolijako jätehuollon järjestämisessä jää vastuunjakomallista riippumatta väistämättä näiden tahojen keskinäisen sopimisen ja yhteistyön varaan. Valiokunta korostaa, että tuottajat ja kunta voivat edelleen sopia keskenään esimerkiksi siitä, että kierrätykseen kelpaamaton jäte ohjautuu kiinteistöltä tai alueelliselta keräyspai-

kalta suoraan muuhun käsittelyyn. Jätehuoltovastuun kohdentamisella tuottajaan varmistetaan kuitenkin se, että mahdollisessa ristiriitatilanteessa velvollisuus ja oikeus järjestää jätehuolto on aina viime kädessä tuottajalla, ei kunnalla. Pakkausten täysi tuottajavastuu edistää myös pakkaussuunnittelua ja tuotekehitystä, joilla edistetään pakkausten haitattomuutta, kierrätettävyyttä ja materiaalitehokkuutta.

Pakkausjätteen kierrätyksen lisääminen edellyttää pakkausjätteiden erilliskeräyksen lisäämistä, mikä väistämättä vastaavasti lisää pakkausjätteiden jätehuollosta aiheutuvia kustannuksia. Ehdotettu tuottajavastuun laajentaminen siirtää lisäkustannukset pakkausten tuottajan kannettaviksi, jolloin kustannukset siirtyvät pakkausten hintaan. Lisäkustannukset on kuitenkin arvioitu keskimäärin alle sentiksi pakkausta kohden. Ilman ehdotettua tuottajavastuun laajennusta lisäkustannukset siirtyisivät kotitalouksien ja muiden jätteen haltijoiden kannettaviksi kunnan jätemaksun tai jätteen haltijalta jätehuollon järjestämiseksi perittävien maksujen kautta. Kokonaiskustannuksiin vastuunjaolla ei ole arvioitu olevan olennaista vaikutusta. Valiokunta korostaa, että ehdotuksen mukainen vastuu ei estä tuottajia perustamasta tarkoitukseen soveltuvia keräysjärjestelmiä yhteistoiminnassa kunnan, kunnan jätelaitosten, kaupan tai yksityisten jätehuollon palveluyritysten kanssa. Ehdotus ei näin ollen johda päällekkäisiin keräysjärjestelmiin eikä lisää kokonaiskustannuksia. Valiokunta viitaten edellä ehdottamaansa jätelakiehdotuksen 47 §:n 1 momentin tarkistukseen korostaa, että tuottajalla on ensisijainen oikeus jätehuollon järjestämiseen ja että kunta voi täydentää pakkausjätteen kuljetusta ja vastaanottoa pykälässä säädetyin edellytyksin. Valiokunnan käsityksen mukaan pykälä mahdollistaa parhailaan kehittymässä olevan tuottajien, kaupan ja kuntien välisen yhteistyön jatkamisen pakkausjätteen keräilyssä eikä sääntely 3 momentin sanamuoto huomioon ottaen johda päällekkäisten pakkausjätteen keräysjärjestelmien perustamiseen.

Asetuksella säädettävät pakkausjätteen vastaanottoa koskevat vaatimukset

Jätelakiehdotuksen 49 § koskee kaikkia tuottaja-vastuualoja koskevaa vaatimustasoa tuottajan järjestämien käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoa paikkojen määrälle. Pykälän mukaan tarvittavien vastaanottoa paikkojen määrää alueittain määritettäessä on otettava huomioon niihin luovutettavien käytöstä poistettujen tuotteiden laji, laatu ja ennakoitu määrä sekä vastaanotosta ja kuljetuksesta aiheutuvat ympäristövaikutukset. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vastaanottoa paikkojen määrästä, jotka voivat olla tuoteryhmittäin ja alueittain erilaisia.

Säännöksen lähtökohtana on, että tuotteen viimeiselle haltijalle turvataan koko maassa kohtuullinen mahdollisuus luovuttaa jäte maksettua tuottajan järjestelmään. Säännöksen tavoitteena on turvata tietty vähimmäispalvelutaso riippumatta siitä, millaisella vastaanottoa paikkojen verkostolla käytöstä poistettua tuotetta koskevat, asetuksella säädettävät kierrätys- ja muut tavoitteet käytännössä saavutetaan.

Valiokunnalle on esitetty, että sääntelytapa johtaa epätarkoituksenmukaisen kalliin järjestelmän rakentamiseen, kun aiheutuvia pakkausjätteen erilliskeräyksestä aiheutuvia kustannuksia ei lainkaan oteta huomioon vastaanottoa paikkojen määrää koskevan vaatimuksen määrittelyssä. Valiokunta toteaa, että sekä 8 §:n etusijajärjestyksen, 15 §:n jätteiden erilläänpitovelvollisuuden että yleisten hallinnon toimintaa koskevien periaatteiden nojalla on itsestään selvää, että tarkempien vaatimusten asettamisessa otetaan arvioinnissa huomioon myös toimien kustannukset. Tämän selventämiseksi valiokunta ehdottaa 49 §:n 1 momentin tarkistamista siten, että kustannukset mainitaan yhtenä kokonaisharkinnassa huomioon otettavana seikkana. Lähtökohtana on joka tapauksessa varmistaa jätelain mukaisten tavoitteiden toteutuminen.

Yksityiskohtaisia kannanottoja*Jätteen käsittelytoiminnalta vaadittavat vakuudet*

Hallituksen esityksen 2. lakiehdotuksen 43 a §:n mukaan jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus voidaan jättää vaatimatta muulta kuin kaatopaikkatoiminnalta, jos vakuudella katettavat kustannukset toimintaa lopetettaessa ovat jätteen määrä, laatu ja muut seikat huomioon ottaen vähäiset. Saman lakiehdotuksen 43 b § koskee vakuuden määrää ja 43 c § vakuuden asettamista ja voimassaoloa.

Talousvaliokunta pyytää ympäristövaliokuntaa selvittämään, voitaisiinko vakuudeksi hyväksyä myös jokin muu turvaava vakuus, sillä lakiehdotuksessa sanottujen vakuuksien kustannukset saattavat olla suuret ja merkittävä rasite etenkin pienille yrityksille ja muu vakuus voisi olla tarkoituksenmukaisempi. Lisäksi on esitetty, että konsernitakaus ja vakavaraisuuden arviointi tulee jatkossakin sallia vaihtoehtona rahoituslaitoksista haettaville vakuuksille. Talousvaliokunta korostaa vielä, että vakuusvaatimusten tulee olla sellaiset, ettei niillä vaikuteta alan toimijoiden keskinäiseen kilpailuun. Hallintovaliokunta puolestaan toteaa lausunnossaan, että nykykäytännössä sallittu kunnan antama vakuussitoumus ei olisi enää hyväksyttävä järjestely, minkä perusteena on eri toimijoiden välinen kilpailuneutraalius. Hallintovaliokunta ehdottaa, että vaatimus vakuuden asettamisesta ei koskisi kuntia eikä kuntayhtymiä.

Valiokunta toteaa, että vakuussääntelyn taustalla on vaatimus jätehuollon toimien kustannusvastaavuudesta. Kaatopaikkadirektiivi edellyttää vakuutta tai vastaavaa järjestelyä kaikilta direktiivin soveltamisalaan kuuluvilta kaatopaikoilta. Kaatopaikkadirektiivissä kustannusvastaavuuden edellytystä on tarkennettu erityissäännöksellä siten, että jätteen loppukäsittelymaksuun on sisällytettävä myös vakuuden tai vastaavan järjestelyn kustannukset. Tämän vuoksi jätelakiehdotuksen 21 §:n mukaan jät-

teen loppukäsittelyn kustannuksiin ja siitä perittävään maksuun on sisällytettävä loppukäsittelylaitoksen tai paikan perustamisen, käytön, käytöstä poistamisen, jälkihoidon ja ympäristönsuojelulain 43 a §:ssä tarkoitetun vakuuden kustannukset sekä muut niihin rinnastettavat kustannukset. Vakuuden kustannusten täysimääräinen sisällyttäminen kunnan kaatopaikkakäsittelystä perimiin maksuihin myös osaltaan ohjaa taloudellisesti jätehuollon etusijajärjestyksen noudattamista nostamalla kaatopaikkakäsittelyn hintaa suhteessa etusijajärjestyksessä edellä oleviin kierrätys- ja muihin hyödyntämistoimintoihin.

Vakuussääntelyn lähtökohtana on myös kilpailuneutraalius. Jos kunta tai sen omistama jätteyhtiö voi hoitaa vakuuden muulla vastaavalla järjestelyllä kunnan yleisen aseman nojalla, kunnan järjestämää jätehuoltoa suositaan perusteettomasti verrattuna yksityiseen toimintaan. Kunta tai sen yhtiö voi tarjota yrityksille markkinaehtoisia palveluja muun muassa hankintalainsäädännön ja kunnan toimialaa koskevien säännösten sallimin reunaehdoin. Kuntien tarjoama markkinaehtoinen palvelu voi olla esimerkiksi yritysten pilaantuneiden maa-ainesten, rakennus- ja purkujätteen tai muun vastaavan jätteen sijoittaminen kunnan kaatopaikalle. Näiltä osin vaatimus kilpailun neutraaliuden turvaamisesta on perusteltu. Vakuusalan asiantuntijoilta saatujen tietojen perusteella voidaan arvioida, että vakuuden ottamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat verrattain vähäiset ja vaikutus kotitalouden jätemaksun suuruuteen olisi mitätön.

Vastaavasti konsernitakaus tai yksityisen henkilön antama takaus eivät ole ehdotuksen mukaan hyväksyttäviä vakuusmuotoja yksityisessä elinkeinotoiminnassa. Perusteet sääntelyn muutokselle liittyvät vaatimuksiin kilpailuneutraaliudesta. Vaatimus jätehuollon toimien kustannusvastaavuudesta soveltuu myös yksityisten toimijoiden vakuuksien arviointiin. Perusteena on myös tarve vakuuksien arvioinnin yksinkertaistamiseen ja hallinnon työtaakan vähentämiseen, sillä esimerkiksi konsernitakaus edellyttää vakuuden arvon ja yrityksen vakavaraisuuden kehittymisen jatkuvaa seurantaa ja muita vastaavia järjestelyitä. Asiantuntija-ar-

vioiden mukaan kysymys ei yksityisten yritysten osaltakaan ole rahallisesti merkittävästä muutoksesta.

Energiansäästölamppujen vastaanottovelvoite

Hallituksen esityksen mukainen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden (SE-laitteiden) vastaanottojärjestelmä tehostaa energiansäästölamppujen ja muiden elohopeaa sisältävien lamppujen vastaanottoa nykyisestä. Keskeiset muutokset ovat lakiehdotuksen 49 §:ään sisältyvä tuottajan velvollisuus järjestää vastaanottopaikkoja käytöstä poistetuille tuotteille niin, että tuotteen haltija voi maksutta ja vaivattomasti luovuttaa jätteen. Vaatimusta täsmennetään pykälän nojalla annettavalla asetuksella.

Lisäksi jätelakiehdotuksen 56 §:n 1 momentin 2 kohdassa tiukennetaan jakelijan velvollisuutta ottaa vastaan kotitaloudesta peräisin olevia SE-laitteita uuden oston yhteydessä. Ehdotuksen mukaan myymälän sijasta voidaan vastaanottopaikaksi osoittaa jokin muu yhtä helposti laitteen haltijan saavutettavissa oleva vastaanottopaikka, kun voimassa olevan lain mukaan riittää muun vastaavan paikan osoittaminen.

Jätelakiehdotuksen 51 ja 57 § koskee tuottajan ja jakelijan velvollisuutta tiedottaa käytöstä poistetun laitteen vastaanottopaikoista. Valiokunta korostaa erityisesti, että riittävä tiedottaminen on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että kuluttajat ovat tietoisia lamppuihin sisältyvistä riskeistä, eikä lamppuja käytännössä laiteita yhdyskuntajätteen joukkoon, vaan palaute-taan niitä varten järjestettyihin vastaanottopaikkoihin.

Jakelijan vastaanottovelvollisuus perustuu jätelakiehdotuksen 56 §:n mukaan uuden laitteen ostovelvoitteeseen. Valiokunta pitää tärkeänä sen tavoitteen toteutumista, että kuluttaja voi palauttaa lamppuja ilman uuden lampun ostovelvoitetta. Laajaa vastaanottovelvollisuutta on kuitenkin pidetty ongelmallisena lamppujen herkästä rikkoutuvuudesta ja niiden sisältämästä elohopeasta aiheutuvien elintarviketurvallisuus- ja työturvallisuusriskien vuoksi. Lamppujen palauttaminen päivittäistavaramyymälöihin

ja elintarvikejakeluun käytettyjen ajoneuvojen käyttö lamppujen kuljetukseen on Elintarvike- turvallisuusviraston mukaan mahdollista vasta, kun riittävät toimet turvallisuuden varmistamiseksi on tehty, koska rikkoutuneista lampuista voi vapautua kaasumaisena elohopeaa, joka aiheuttaa turvallisuusriskejä. Ostovelvoitteeseen sidotun vastaanottovelvollisuuden perusteella pieniin myymälöihin päätyisi käytännössä vain yksittäisiä lamppuja, jolloin myös edellä mainitut työturvallisuus- ja elintarviketurvallisuusriskit ovat hallittavissa.

Valiokunta toteaa, että käytännössä ne suuret kaupat, jotka nykyisin ovat järjestäneet elohopeaa sisältävien lamppujen vastaanoton, ottavat lamppuja yleensä vastaan ilman velvollisuutta ostaa uusi lamppu. Hallituksen esityksen mukainen järjestelmä kannustaa jakelijoita yhteistyöhön yhteisten vastaanottojärjestelmien perustamiseksi esimerkiksi kauppojen ekopisteverkostojen yhteyteen.

Valiokunta korostaa tarvetta varmistaa, että lamppujen palautuspisteet ovat kuluttajan helposti saavutettavissa ja että lamppuihin liittyvistä riskeistä ja jätehuoltovaatimuksista sekä lamppujen vastaanottoaikoista tiedotetaan riittävästi. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta edellyttää,

että hallitus seuraa energiansäästölamppujen palautusjärjestelmän toimivuutta kuluttajan kannalta ja ryhtyy mahdollisimman pian toimenpiteisiin vastaanottojärjestelmän laajentamiseksi työturvallisuus- ja elintarviketurvallisuusriskit huomioon ottaen (Valiokunnan lausumaehdotus 4).

Vaarallisten jätteiden sekoittamiskielto

Jätelakiehdotuksen 17 §:n mukaan jätettä ei saa laimentaa eikä muulla tavoin sekoittaa lajiltaan tai laadultaan erilaiseen jätteeseen taikka muuhun aineeseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että sekoittamiskieltoa käytännössä noudatetaan eikä vaarallisia jätteitä pääse myöskään sekoittumisen kautta ympäristöön. Valiokunta katsoo, että asetuksen tasolla tulee tarpeen mukaan täsmen-

tää säännöksen sisältöä siten, että tämä tavoite toteutuu.

Kunnan yhteinen toimielin jätehuoltoviranomaisena

Jätelakiehdotuksen 23 §:n mukaan, jos kunta on siirtänyt 43 §:n mukaisesti kunnan jätehuollon järjestämiseen liittyvän palvelutehtävän hoidettavaksi kuntien omistamassa yhtiössä, kunnan jätehuoltoviranomaisena toimii yhteistoiminta-alueen kuntien yhteinen toimielin tai näiden perustama kuntayhtymä siten kuin kuntalaissa säädetään. Valiokunta toteaa, että ehdotetun säännöksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa viranomaistoimintaa yhteistoiminta-alueella. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että säännöksessä tarkoitetuissa tapauksissa jätehuollon järjestämiseen liittyvät viranomaistehtävät on hoidettava kuntayhtymässä taikka kuntien yhteisessä lautakunnassa tai muussa toimitelmissä sen sijaan, että tehtävä hoidettaisiin jokaisessa kunnassa erikseen. Yhteinen toimielin perustetaan kuntalaissa säädettyjen menettelyjen mukaisesti, mikä kuitenkin jättää kunnille huomattavaa liikkumavaraa hallinnon järjestämisessä.

Käytännössä yhteistoiminta-alueen kunnat joutuvat jo nykyisin käytännön jätehuoltojärjestelyjen vuoksi joka tapauksessa tekemään valtuustotasolla yhdenmukaiset päätökset esimerkiksi jätetaksasta ja jätehuoltomääräyksistä. Yhteinen jätehuoltoviranomainen voi yksittäistä kuntaa tehokkaammin toteuttaa kuntien yhteistä jätestrategiaa ja ohjata yhtiön toimintaa. Näin voidaan myös nykyistä tehokkaammin ehkäistä tilanteita, joissa merkittävän julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä on voimavarojen ja asiantuntemuksen puutteessa voinut käytännössä siirtyä kunnan viranomaisilta kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden hoidettaviksi. Myös hallintovaliokunta on lausunnossaan katsonut, että säännös on tarpeen jätehuollon järjestämisen ja tavoitteiden toteutumisen kannalta, vaikka velvoite poikkeaaakin siitä periaatteesta, että kunta päättää itse tehtävien järjestämisen tavasta ja hallinnostaan. Ympäristövaliokunta korostaen kunnanvaltuuston päätösvallan lähtökohtaista ensisijaisuutta pitää edellä viitatuin perustein

ehdotusta kuntien yhteisestä toimielimestä jätehuollon käytännön järjestämisen ja tavoitteiden toteutumisen kannalta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Laiminlyöntimaksu

Jätelakiehdotuksen 131 §:ssä säädetään laiminlyöntimaksusta. Laiminlyöntimaksu on jätehuollon valvonnassa seuraamusluonteinen, hallinnollisessa menettelyssä määrättävä uudentyyppinen maksu. Valiokunta on aikaisemmin⁵ esittänyt, että tällaista uudentyyppistä sääntelyä tulisi selvittää. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta jossain määrin arveluttavana, että eräistä varsin vähäisinä pidettävistä laiminlyönneistäkin (erityisesti 131 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdassa mainitut laiminlyönnit pitää rekisteriotetta tai siirtoasiakirjaa mukanaan) seuraavan laiminlyöntimaksun suuruus on vähintään 500 euroa.

Ympäristövaliokunta pitää ehdotettua maksua oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta hyväksyttävänä ottaen huomioon, että laiminlyöntimaksu kohdistuu vain ammattimaisiin toimijoihin. Ennen maksun määräämistä laiminlyöjää on ehdotetun jätelakiehdotuksen 133 §:n mukaan kehoitettava korjaamaan laiminlyöntinsä määräaikaan mennessä, mikä mahdollistaa seuraamuksen välttämisen. Lisäksi maksua voidaan 132 §:n mukaan myös kohtuullistaa tai erityisin perustein jättää se määräämättä. Nämä seikat huomioon ottaen valiokunta ei pidä ehdotettua laiminlyöntimaksun vähimmäismäärää liian korkeana. Vähimmäismäärän pienentäminen ehdotetusta heikentäisi laiminlyöntimaksun varoittavaa ja ennalta ehkäisevää merkitystä. Valiokunta toteaa laiminlyöntimaksun olevan kuitenkin periaatteellisesti siten merkittävä uudistus, että sen täytäntöönpanon seurantaan on kiinnitettävä erityistä huomiota sääntelyn kohtuullisuuden arvioimiseksi. Lisäksi voi olla tarpeen arvioida jatkossa tämän uudentyyppisen maksun käyttö-

kelpoisuutta ja soveltamiskäytäntöä suhteessa rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään.

Jätemaksu

Valiokunta toteaa, että jätelakiehdotuksen 81 §:n nojalla, jos jätetaksan mukaista jätemaksua on pidettävä kohtuuttoman suurena ottaen huomioon jätteen määrä, maksu voidaan jättää perimättä tai määrätä se jätetaksasta poiketen. Tämä on valiokunnan mielestä tärkeää säilyttää, koska jätehuollosta ei voi enää saada kokonaan vapautusta, vaikka käsittelee esimerkiksi kompostoimalla kaikki kiinteistöllä syntyvät jätteet. Maksun kohtuullistaminen tai perimättä jättäminen on tarpeen esimerkiksi silloin, kun kiinteistö on tyhjillään kiinteistön haltijan pitkäaikaisen sairaalahoidon tai toiselle paikkakunnalle muuton vuoksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 luku

2 §. Soveltamisala. Valiokunta ehdottaa 2 §:n 2 momentin 1 kohdan muuttamista siten, että säännös vastaa täsmällisesti merenkulun ympäristönsuojelulaissa käytettyä terminologiaa.

3 §. Soveltamisalan rajaukset. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin 4 kohdassa käytetyn termin "räjähteen jäte" korvaamista termillä "räjähdde", jotta säännöstä ei ymmärrettäisi väärin siten, että sillä tarkoitettaisiin räjähtänyttä räjähdettä. Viittaus jätteeseen on joka tapauksessa tarpeeton, koska momentin johtolauseesta ilmenee, että kysymys on jätteeksi luokitelluista eli käytöstä poistetuista räjähteistä.

4 §. Soveltaminen puolustusvoimissa. Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädetään vähimmäisvaatimukset puolustusvoimien jätehuollolle. Puolustusvoimissakin on otettava jätehuollon yleiset velvollisuudet ja periaatteet huomioon siinä laajuudessa kuin se on mahdollista ottaen huomioon valtakunnan turvallisuus tai huoltovarmuus.

⁵ YmVM 2/2008 vp — HE 176/2007 vp.

6 §. *Muut määritelmät.* Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin 14 kohdan kierrätyksen määritelmän muuttamista siten, että se vastaa ehdotettua täsmällisemmin jätedirektiivin mukaista kierrätyksen määritelmää.

2 luku

8 §. *Yleinen velvollisuus noudattaa etusijajärjestystä.* Valiokunta ehdottaa yleisperusteluissa jo esittämiinsä perusteluihin viitaten pykälän 1 momenttiin lisättäväksi etusijajärjestyksen ohjelmallista luonnetta vahvistava määre etusijajärjestyksen noudattamisesta mahdollisuuksien mukaan. Pykälän 2 momentiksi valiokunta ehdottaa uutta säännöstä toiminnanharjoittajaa koskevasta sitovasta velvoitteesta noudattaa etusijajärjestystä siten, että saavutetaan kokonaisuutena arvioiden lain tarkoituksen kannalta paras tulos. Arvioinnissa otetaan huomioon tuotteen ja jätteen elinkaaren aikaiset vaikutukset, ympäristönsuojelun varovaisuus- ja huolellisuuseriaate sekä toiminnanharjoittajan tekniset ja taloudelliset edellytykset noudattaa etusijajärjestystä. Pykälän 3 momentin valtuussäännöstä tarkennetaan vastaavasti.

Muutos perustuu perustuslakivaliokunnan esittämiin huomioihin siitä, että 8 §:ään sisältyvän etusijajärjestyksen ohjelmallisuuden vuoksi perussääntelyn ja 3 momentissa säädetyn asetuksen antovaltuuden suhde muodostuu epäsymmetriseksi, kun ohjelmallista perussääntelyä voidaan täydentää velvoittavalla asetuksen taseisella sääntelyllä. Vähimmäisvaatimuksena on, että lakiin lisätään perussäännös velvollisuudesta noudattaa etusijajärjestystä sekä tämän velvollisuuden noudattamisessa huomioon otettavista seikoista samoin kuin velvoitettavasta henkilöpiiristä. Valiokunta katsoo, että muutos täyttää perustuslakivaliokunnan esittämät vaatimukset, eikä muuta etusijajärjestyksen sisältöä. Päinvastoin säännös ilmentää täsmällisemmin tavoiteltua sisältöä, kun siitä ilmenee velvoitettava taho suoraan sekä hallituksen esityksen 8 §:ään sisältyvää muotoilua vastaava mahdollisuus etusijajärjestyksestä poikkeamiseen. Perussäännös ja sitä 3 momentissa täydentävä valtuussäännös

ovat siten hallituksen esitystä täsmällisempiä ja tarkkarajaisempia.

9 §. *Tuotteen valmistajan, markkinoille saattajan ja jakelijan huolehtimisvelvollisuudet.* Lakiehdotuksen 9 § sisältää tuotteen valmistajaa, markkinoille saattajaa ja jakelijaa koskevia huolehtimisvelvollisuuksia. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että 10 §:n nojalla voidaan säätää 9 §:ssä säädetyistä tuotteen valmistajaan kohdistuvista merkittävistä kielloista ja velvoitteista yksinomaan asetuksella. Perustuslakivaliokunta on pitänyt asianmukaisena muotoilla sääntelykokonaisuutta siten, että siitä ilmenee viranomaisen toimivalta asettaa kieltoja, rajoituksia ja ehtoja, jos niiden asettamisen edellytykset täyttyvät ja tätä perussääntelyä täydennetään tarvittaessa asetuksella. Ympäristövaliokunta ehdottaa edellä esitettyyn viitaten 9 §:ään uutta 4 momenttia, joka sisältää mainitun perussäännöksen viranomaisen toimivallasta asettaa esimerkiksi kieltoja. Tähän sääntelyyn liittyy myös 10 §:n tarkistaminen.

10 §. *Valtioneuvoston asetukset tuotteista.* Valiokunta ehdottaa edellä 9 §:n kohdalla esitettyyn viitaten 10 §:n tarkistamista siten, että siinä otetaan huomioon 9 §:ään tehty muutokset. Tämä muutos merkitsee 10 §:n johtolauseen muuttamista sekä 2) kohdan muuttamista siten, että siinä viitataan uuteen 9 §:n 4 momenttiin.

11 §. *Etusijajärjestyksen noudattamisen edistäminen.* Valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista siten, että "tai" sana muutetaan sanaksi "ja", koska säännöksessä tarkoitettuja tuotteiden ominaisuuksia ei ole tarkoitettu toisiaan poissulkeviksi.

14 §. *Valtioneuvoston asetukset jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäisemiseksi.* Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uusi 2 momentti, jolla tehdään mahdolliseksi säätää myös lupaviranomaisen mahdollisuudesta poiketa asetuksen vaatimuksista siinä säädetyin perustein siten kuin ympäristönsuojelulaissa säädetään. Vastaava säännös ehdote-

taan lisättäväksi myös ympäristönsuojelulain 45 §:ään.

18 §. Kielto polttaa jätettä Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä. Valiokunta ehdottaa pykälään tarkistusta, jolla selvennetään säännöksen suhdetta 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyyn jätelain soveltamisalan rajaukseen. Lisäksi säännöksen terminologiaa ehdotetaan täsmennettäväksi vastaamaan merenkulun ympäristönsuojelulain käsitteistöä.

3 luku

25 §. Muut valvontaviranomaiset. Valiokunta ehdottaa pykälään teknistä korjausta, jolla Turvatekniikan keskuksen nimi muutetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastoksi siten kuin lailla 1261/2010 on säädetty.

32 §. Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto. Valiokunta ehdottaa pykälään sisältyvän valtuussäännöksen laajentamista siten, että asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös siitä, missä toiminnoissa syntyvä jäte katsotaan 1 momentissa tarkoitetuksi jätteeksi.

33 §. Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto toissijaisesti. Valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista siten, että pykälässä tarkoitettu kunnan toissijaisesti järjestämä jätehuoltopalvelusopimus on voimassa enintään kolme vuotta kerrallaan viiden vuoden sijaan. Valiokunta viittaa muutoksen osalta yleisperusteluissa esittämänsä siitä, että toissijainen velvoite ei saisi muodostua yksityisen elinkeinotoiminnan esteeksi ja sitä tulisi soveltaa vain niin kauan kuin olosuhteet siihen pakottavat. Ehdotettua lyhyempi kolmen vuoden määräaika edistää yksityisen palvelutarjonnan tilanteen arvioimista säännöllisesti alueella lisäämättä kuitenkaan kohtuuttomasti velvollisuudesta aiheutuvaa hallinnollista kuormaa.

5 luku

35 §. Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin teknisluonteista tarkistusta.

Lisäksi valiokunta ehdottaa 2 momentin jakamista kahdeksi erilliseksi momentiksi edempänä 37 §:ään ehdotettavan viittaussäännöksen vuoksi. Muutoksella pykälän 2 momenttiin korostetaan sitä, että säännöksen vaatimukset koskevat yhtäläisesti molempia kuljetusjärjestelmiä. Lisäksi kriteeristöön ehdotetaan lisättäväksi vaatimus palvelun kattavuudesta.

Hallituksen esityksen 2 momentin loppuosa täsmennettynä kiinteistöittäiseksi jätteenkuljetukseksi ehdotetaan siirrettäväksi 3 momenttiin, minkä johdosta hallituksen esityksen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi.

37 §. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista 35 §:ään tehdyn muutoksen johdosta siten, että pykälän 1 momentin 1 kohdan edellytys muutetaan viittaukseksi 35 §:n 2 momentissa säädettyihin edellytyksiin. Lisäksi momentin 2 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että jätehuollon alueellinen kehittäminen lisätään arviointikriteeriksi jätehuollon yleisen toimivuuden heikentämisen arvioimisen sijaan. Muutoksen tavoitteena on varmistaa, että jätteenkuljetukset nivoutuvat jätehuollon alueellisiin kehittämissuunnitelmiin.

39 §. Tiedot kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin täsmenämistä siten, että kuljettajan on annettava jätehuoltorekisterin ote pyynnöstä eikä tarvittaessa.

Lisäksi valiokunta ehdottaa jätteen kuljettajalle 2 momentissa säädettävän tiedonantovelvollisuuden muuttamista hallinnollisesti vähemmän raskaaksi, mutta kuitenkin tarkoituksenmukaiseksi. Myös hallintovaliokunta on lausunnossaan pitänyt velvollisuutta liian yksityiskohtaisena ja esittänyt harkittavaksi jätehuoltorekisterin korvaamista muulla järjestelmällä. Ympäristövaliokunta ehdottaa pykälän muuttamista siten, että pääsäännöksi tulee neljännesvuosittai-

sen tietojen toimittamisen sijaan vuosittainen tietojen toimittaminen, paitsi jos toiminnan seuraamiseksi on tarpeellista saada tiedot neljännesvuosittain. Valiokunta korostaa, että tiedonantovelvollisuuden tarkoituksena on tehostaa kuljetusten seuranta ja varmistaa, että jätteenkuljetukset järjestelmästä riippumatta täyttävät lainsäädännön vaatimukset. Kysymyksessä on uusi lakisääteinen velvollisuus, joka kohdistuu samalla tavoin sekä kunnan järjestämään että kiinteistön haltijan järjestämään kuljetukseen. Käytännössä muutoksia aiheutuu kuitenkin eniten voimassa olevan lain mukaisessa sopimusperusteisessa järjestelmässä toimiville, koska kunnan järjestämissä kuljetuksissa tiedot kerätään yleensä jo nykyisin.

42 §. Poikkeus velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin teknisluonteista tarkistusta, jolla ilmaisu "etusijajärjestyksen paremmaksi noudattamiseksi" muutetaan muotoon "johtaa etusijajärjestyksen toimeenpanon kannalta parempaan lopputulokseen".

6 luku

47 §. Kielto vaikeuttaa tuottajan järjestämää jätehuoltoa. Valiokunta ehdottaa yleisperusteluissa esittämänsä viitaten pykälän otsikon muuttamista muotoon "Tuottajan ensisijainen oikeus järjestää jätehuolto". Vastaavasti pykälän 1 momentti muutetaan tuottajan ensisijaisesta oikeudesta lähteväksi. Muutoksen tavoitteena on täsmentää säännöksen sisältöä. Myös 2 ja 3 momenttiin ehdotetaan tehtäviksi teknisluonteiset korjaukset.

49 §. Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus. Valiokunta viitaten yleisperusteluissa esittämänsä ehdottaa kustannusten lisäämistä yhdeksi pykälässä huomioon otettavaksi tarkoitetuksi tekijäksi. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muuttamista myös siten, että momentin kaksi viimeistä lausetta vaihtavat keskenään järjestystä.

50 §. Kiinteistön haltijan velvollisuus paperituotteiden keräyksessä. Valiokunta ehdottaa pykälää täsmennettäväksi siten, että alueella, jossa on sekä kerros- ja rivitaloja että pientaloja, ei pientaloja ja muita vastaavia pieniä kiinteistöjä velvoiteta hankkimaan tontilleen astiaa käytöstä poistettujen paperituotteiden keräystä varten. Jos kiinteistön haltija kuitenkin järjestää astian, on tuottajalla velvollisuus tyhjentää asitat myös näiltä kiinteistöiltä osana 49 §:n 2 momentin mukaisesti alueella järjestämäänsä kiinteistökohtaista kerätystä.

11 luku

94 §. Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin teknisluonteista täsmennystä siten, että siitä suoraan ilmenee, että ilmoitusvelvollisuus on toiminnanharjoittajalla.

98 §. Ote jätehuoltorekisteristä. Valiokunta ehdottaa pykäläehdotukseen sisältyvän ilmaisun "viivytyksettä" korvaamista täsmällisemmällä ja käytännön kannalta toimivammalla edellytyksellä "tarkistamispyynnössä asetetussa kohtuullisessa määräajassa".

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin teknisluonteista täsmennystä siten, että siitä suoraan ilmenee, että ilmoitusvelvollisuus on toiminnanharjoittajalla.

107 §. Tuottajarekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen. Valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista siten, että tuottajarekisteriin hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos tuottaja, tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä ELY-keskuksen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta toistuvasti laiminlyö tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisen tuottajavastuuseen perustuvan velvollisuuden järjestää käytöstä poistetun tuotteen vastaanotto, uudelleenkäyttö, hyödyntäminen ja muu jätehuolto tai jos jotakin muuta 102 §:ssä säädettyä hyväksymi-

sen edellytystä ei viranomaisen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta saada täytettyä.

Hyväksynnän peruuttaminen ja raukeaminen ovat rinnastettavissa luvan peruuttamiseen ja raukeamiseen. Siksi peruuttamis- ja raukeamisperusteiden kynnystä on tarpeen nostaa sitomalla ne siihen, ettei toiminnanharjoittaja viranomaisen kirjallisesta huomautuksesta ole ryhtynyt laissa säädettyihin toimenpiteisiin. Myös perustuslakivaliokunta on lausunnossaan edellyttänyt peruuttamisperusteiden kynnyksen nostamista.

13 luku

118 §. Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus.

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin tarkistamista siten, että siitä suoraan ilmenee velvollisuuksien kohdistuminen toiminnanharjoittajaan. Muutoksen johdosta 2 momentti voidaan tarpeettomana poistaa, jolloin hallituksen esityksen 3 momentti siirtyy 2 momentiksi.

127 §. Tuotetta tai tuotemerkintöjä koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen. Valiokunta ehdottaa pykälään teknistä korjausta, jolla Turvatekniikan keskuksen nimi muutetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastoksi siten kuin lailla 1261/2010 on säädetty.

15 luku

146 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Pykälässä oleva viittaus jäteverolakiin tulee muuttaa vastaamaan uutta jäteverolakia 1126/2010.

147 §. Rangaistussäännökset. Pykälän viittaus-säännöstä on muutettava 35 §:ään tehdyn muutoksen johdosta vastaavasti.

16 luku

Voimaantulosäännös. Lain voimaantulon yhteydessä on voimassa olevan jätelain ohella myös voimassa oleva jäteasetus tarpeen kumota

lukuun ottamatta sen 4 luvussa tarkoitettuja säännöksiä. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin lisäystä, joka on tarpeen sen varmistamiseksi, että säännöksessä tarkoitettut valtioneuvoston päätökset ja asetukset ovat voimassa, kunnes vastaavat säännökset annetaan uuden lain nojalla valtioneuvoston asetuksella.

149 §. Aikaisempien säännösten soveltaminen. Perustuslakivaliokunnan mukaan 149 §:n 4 momentin muotoilusta on vaikea päätellä, onko tarkoituksena mahdollistaa se, että kunta voisi suoraan lain nojalla lakkauttaa osapuolten välillä tehdyn voimassa olevan sopimuksen säädetyn viiden vuoden aikana. Jos näin on, tulee tämän käydä selkeästi ilmi laista. Perustuslain 15 §:ään palautuvan perusteltujen odotusten suojan näkökulmasta on tärkeää, että laissa säädetään riittävästä, jokseenkin pitkästä siirtymäajasta, jotta jätteenkuljetusyrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintansa muuttuviin olosuhteisiin. Perustuslakivaliokunnan mielestä tällainen riittävä siirtymäaika voisi olla esimerkiksi 3—4 vuotta. Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa 4 momentin muuttamista siten, että jos päätöksellä siirrytään kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisesta, joka voi tapahtua aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä ja viimeistään viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Valiokunta ehdottaa säädettäväksi selvyyden vuoksi, että kaatopaikkaan ja muuhun jätteen käsittelypaikkaan, jonka toiminta on lopetettu ennen 1 päivää tammikuuta 1994, ja roskaantumiseen, joka on tapahtunut ennen 1 päivää tammikuuta 1994, sovelletaan, samoin kuin vuoden 1993 jätelain mukaan, ennen 1.1.1994 voimassa olleita säännöksiä. Käsittelypaikkojen osalta on lähinnä kysymys siitä, että kaatopaikkoja eivät koske kaatopaikan sulkemista tai jälkihoitoa koskevat uudet vuoden 1993 jälkeen annetut säännökset.

Niissä harvinaisissa ennen 1.1.1994 tapahtuneissa roskaantumistapauksissa, jotka voivat

tulla ajankohtaisiksi jätelain voimaantulon jälkeen, voi olla kysymys esimerkiksi ympäristöön jätetystä vanhasta ajoneuvosta tai aluksesta. Roskaajan vastuu ei ole muuttunut, mutta kunnan vastuu roskaantuneen alueen toissijaisesta puhdistamisesta lisääntyi jonkin verran vuoden 1993 jätelaissa. Vuoden 1993 jätelaissa oleva vastaava säännös otetaan myös uuteen jätelakiin.

152 §. Eräitä velvoitteita koskevat siirtymäajat. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin muutosta, jolla selvennetään, että pykälän tarkoituksena on porrastaa vanhoille jätetiedostoon hyväksytyille toiminnanharjoittajille uuteen menettelyyn siirtyminen sen mukaan, milloin voimassa olevan jätelain mukaisesti annettu ote jätetiedoston tiedoista on tarkistettava. Voimassa olevan jäteasetuksen 14 b §:n mukaan jätetiedostoon merkityt tiedot on tarkistettava kolmen vuoden välein. Näin voidaan varmistaa, ettei uuteen menettelyyn siirtymisestä aiheudu hakemusten käsittelyn ruuhkautumista ELY-keskuksissa.

2. lakiehdotus (Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta)

28 §. Yleinen luvanvaraisuus. Valiokunta on tehnyt pykälään teknisluonteisen muutoksen, jolla säilytetään pykälä sellaisena, kuin se on hyväksytty vesilainsäädännön uudistamisen yhteydessä (HE 277/2009 vp — YmVM 22/2010 vp).

39 §. Saman toiminnan lupien yhteiskäsittely. Valiokunta on tehnyt pykälään teknisluonteisen muutoksen, jolla säilytetään pykälä sellaisena, kuin se on hyväksytty vesilainsäädännön uudistamisen yhteydessä (HE 277/2009 vp — YmVM 22/2010 vp).

43 a §. Toiminnalta vaadittava vakuus. Valiokunta ehdottaa pykälän otsikon täsmentämistä sekä valtuussäännöksen sisällyttämistä pykälään.

43 b §. Vakuuden määrä. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin teknisluonteista tarkistusta.

43 c §. Vakuuden asettaminen ja voimassaolo. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 ja 4 momenttiin teknisluonteisia tarkistuksia ja 3 momentin muuttamista siten, että vaadittava vakuus voi olla luonteeltaan määrävälein uusittava. Uusimisesta ja vakuuden voimassaolon jatkamisesta tulee huolehtia ennen vakuuskauden päättymistä.

45 §. Jäte- ja jätehuoltomääräykset. Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uusi 3 momentti, joka muodostaa kokonaisuuden jätelain 14 §:ää koskevan muutosehdotuksen kanssa. Ehdotuksella säädetään lupaviranomaiselle toimivalta poiketa yksittäistapauksessa jätelain 14 §:ssä säädetyn mukaisesti valtioneuvoston asetuksella säädetyistä vaatimuksista tai määrätä lievennyksistä niihin. Voimassa olevasta laista puuttuu säännös, joka mahdollistaa tällaisen yksittäistapauksessa tehtävän päätöksen, minkä vuoksi päätös olisi katsottava lupapäätökseksi. Ehdotuksen mukaan päätös voidaan tehdä myös erillisen hakemuksen perusteella, mikä olisi tarkoituksenmukaista, koska kyseinen poikkeus tehdään luvassa määritellyn yksittäisen jätelajin osalta.

46 §. Seuranta- ja tarkkailumääräykset. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin teknisiä tarkistuksia sen johdosta, että lainkohtaa on muutettu hallituksen esityksellä laeiksi vesienhoidon järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 323/2010 vp — YmVM 19/2010 vp).

Lisäksi valiokunta on tehnyt pykälään teknisluonteisia muutoksia, joilla säilytetään pykälä sellaisena, kuin se on hyväksytty vesilainsäädännön uudistamisen yhteydessä (HE 277/2009 vp — YmVM 22/2010 vp).

Valiokunta ehdottaa myös, että pykälän 4 momentin toiseksi viimeinen lause poistetaan. Sen mukaan suunnitelma jätteen käsittelyn seurannasta ja tarkkailusta on aina esitettävä jätelain 120 §:n mukaisesti. Valiokunta toteaa, että jätteen käsittelyn seurannan ja tarkkailun suunnit-

telmaan voidaan soveltaa samaa menettelyä kuin muihinkin tarkkailusuunnitelmiin. Ehdotetun 46 §:n 1 momentin ja jätelain 120 §:n perusteella toiminnanharjoittajan on luvan hakemisen yhteydessä esitettävä suunnitelma seurannasta ja tarkkailusta. Pykälän 4 momentin mukaan luvassa voidaan toiminnanharjoittaja velvoittaa esittämään suunnitelma seurannan ja tarkkailun tarkemmasta järjestämisestä lupaviranomaisen tai sen määräämän viranomaisen hyväksyttäväksi.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Valiokunta ehdottaa 3 momenttia muutettavaksi siten, että lupamääräysten tarkistaminen kytketään lupamääräysten antamiseen eikä hakemusten jättämiseen. Viimeisessä momentissa oleva jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelmaa koskeva voimaantulosäännös ehdotetaan poistettavaksi. Ehdotetun jätelain 152 §:n mukaan ympäristöluvan saaneen toiminnanharjoittajan on tarkistettava järjestämänsä seuranta ja tarkkailu jätelain 120 §:n mukaisesti sekä esitettävä tarkistukset tai suunnitelma lupaviranomaiselle vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Lupaviranomaiselle ei kuitenkaan aseteta määräaikaa tarkistusten käsittelylle. Voimaantulosäännöksen poiston tarkoituksena on ehkäistä muutoksesta aiheutuvaa ruuhkautumista ympäristölupien käsittelyssä.

5. lakiehdotus (Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta)

Valiokunta toteaa, että pykälä tulee hyväksyä sellaisena kuin se on laissa 1073/2010.

6. lakiehdotus (Laki jäteverolain 12 §:n muuttamisesta)

Valiokunta toteaa, että jäteverolaki on uudistettu kokonaan lailla 1126/2010. Tämän johdosta hallituksen esityksen 12 §:n 2 momentin muuttaminen ei ole enää tarpeen, ja ehdotus tulee poistaa. Sen sijaan on muutettava jäteverolain 1 §:n 2 momenttia siten, että siinä viitataan uuteen jäte-

lakiin. Samalla termi "ongelmajäte" korjataan "vaaralliseksi jätteeksi".

18. lakiehdotus (Laki huumausainelain 28 §:n muuttamisesta)

Valiokunta toteaa, että huumausainelain 28 §:ää on muutettu hallituksen esityksellä HE 303/2010 vp — EV 282/2010 vp ja 2 momenttiin on tehtävä tämän mukainen korjaus.

21. lakiehdotus (uusi). (Laki öljyjättemaksusta annetun lain muuttamisesta)

1 §. Valiokunta ehdottaa termin "ongelmajätehuolto" termin korvaamista jätelain mukaisella termillä "vaarallisen jätteen jätehuolto".

Lakialoite

Valiokunta on hyväksynyt lakiehdotuksen valiokunnan mietinnön mukaisesti muutettuna ja muilta osin hallituksen esityksen mukaisena. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että aloite hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa,

että 3., 4., 7.—17., 19. sekä 20. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1., 2., 5., 6. ja 18. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotukset),

että hyväksytään uusi 21. lakiehdotus seuraavasti (Valiokunnan uusi lakiehdotus),

että lakialoite LA 107/2010 vp hylätään ja

että hyväksytään 4 lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Jätelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

(Kuten HE)

2 §

Soveltamisala

(1 mom. kuten HE)

Tätä lakia sovelletaan:

1) merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) tarkoitettuun *aluksen tavanomaisesta toiminnasta* peräisin olevaan jätteeseen sen jälkeen, kun jäte on toimitettu alukselta maihin;

(2 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

3 §

Soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta seuraaviin jätteisiin:

(1—3 kohta kuten HE)

4) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005) tarkoitettuun *räjähteeseen (poist.)*, ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettuun *ydinjätteeseen* eikä säteilylaissa (592/1991) tarkoitettuun *radioaktiiviseen jätteeseen*;

5) *pilaantumattoman ruoppausmassan sijoittamiseen, joka tehdään vesilain 2 luvun 6 §:n nojalla tai joka edellyttää vesilain 3 luvun 2 tai 3 §:n nojalla lupaa*;

(6 ja 7 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

4 §

Soveltaminen puolustusvoimissa

Tätä lakia ei sovelleta sellaiseen puolustusvoimien toimintaan, jossa lain soveltaminen vaarantaisi valtakunnallisen turvallisuuden tai huoltovarmuuden. Lakia ei myöskään sovelleta erityisesti sotilaskäyttöön tarkoitettuihin eikä valtakunnan keskeisten turvallisuusetujen valvontaan liittyviin tuotteisiin. *(Poist.)*

Puolustusvoimien on 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa ja tarkoitetuissa tuotteissa otettava kuitenkin huomioon 2 luvun yleiset velvollisuudet ja periaatteet siinä laajuudessa kuin se on mahdollista ottaen huomioon valtakunnan turvallisuuden tai huoltovarmuuden varmistaminen. (Uusi 2 mom.)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toiminnoista ja tuotteista, joihin lakia tai osaa sen säännöksistä ei sovelleta. (Uusi 3 mom.)

5 §

(Kuten HE)

6 §

Muut määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1—13 kohta kuten HE)

14) *jätteen kierrätyksellä* toimintaa, jossa jäte valmistetaan tuotteeksi, materiaaliksi tai aineeksi joko alkuperäiseen tai muuhun tarkoitukseen; kierrätyksenä ei pidetä jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polt-

toaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi;

(15—19 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

7 §
(Kuten HE)

2 luku

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet

8 §

Yleinen velvollisuus noudattaa etusijajärjestystä

Kaikessa toiminnassa on *mahdollisuuksien mukaan* noudatettava seuraavaa etusijajärjestystä: Ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toisijaisesti kierrätettävä se. Jos kierrätys ei ole mahdollista, jätteen haltijan on hyödynnettävä jäte muulla tavoin, mukaan lukien hyödyntäminen energiana. Jos hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä.

Toiminnanharjoittajan, jonka tuotannossa syntyy jätettä tai joka ammattimaisesti kerää taikka ammatti- tai laitospäisesti käsittelee jätettä, ja 48 §:ssä tarkoitetun tuottajan sekä muun jätehuoltoon osallistuvan ammattimaisen toimijan on noudatettava etusijajärjestystä sitovana velvoitteena siten, että saavutetaan kokonaisuutena arvioiden lain tarkoituksen kannalta paras tulos. Arvioinnissa otetaan huomioon tuotteen ja jätteen elinkaaren aikaiset vaikutukset, ympäristönsuojelun varovaisuus- ja huolellisuusperiaate sekä toiminnanharjoittajan tekniset ja taloudelliset edellytykset noudattaa etusijajärjestystä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa 2 momentissa säädetyn velvollisuuden noudattamiseksi tarkempia säännöksiä siitä, mitä 1 momentissa tarkoitettua vaihtoehtoa jätteen käsittelemiseksi 2 momentissa säädettyjen arviointiperusteiden perusteella on noudatettava. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa tar-

kempia säännöksiä jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiselle, jätteen uudelleenkäytön valmistelulle, kierrätykselle ja muulle hyödyntämiselle asetettavista määrällisistä tavoitteista ja velvoitteista sekä määräajoista tavoitteiden saavuttamiselle ja velvoitteiden täyttämiseksi. Tavoitteet ja velvoitteet voivat olla jätelajeittain erilaisia.

9 §

Tuotteen valmistajan, markkinoille saattajan ja jakelijan huolehtimisvelvollisuudet

Tuotteen valmistajan on tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että:

(1—4 kohta kuten HE)

5) tuote on kestävä, korjattava ja uudelleenkäytettävä sekä jätteenä kierrätettävä ja siitä ja sen käytöstä syntyy mahdollisimman vähän jätettä;

(6 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Jos tuotteen valmistuksessa, käytössä tai käytöstä poistamisessa syntyy jätettä, jonka on todettu tai jonka voidaan perustellusti odottaa aiheuttavan huomattavaa haittaa tai vaikeutta jätetuotteen järjestämiselle taikka vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, näiden tuotteiden valmistus, markkinoille saattaminen, vienti tai käyttö voidaan kieltää tai rajoittaa sitä taikka asettaa sille ehtoja. (Uusi 4 mom.)

10 §

Valtioneuvoston asetukset tuotteista

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tuotteen valmistajaan, markkinoille saattajaan ja jakelijan kohdistuvista 9 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa ja 2 momentissa säädetyistä tuotanto- ja tuotteita koskevista vaatimuksista sekä 9 §:n 4 momentissa tarkoitettua kiellosta, rajoituksesta tai ehdosta tarkempia säännöksiä:

(1 kohta kuten HE)

2) 9 §:n 4 momentissa tarkoitetun tuotteen valmistuksen, markkinoille saattamisen, vien-

nin tai käytön kiellosta, rajoituksesta tai ehdosta (*poist.*);

(3—6 kohta kuten HE)

11 §

Etusijajärjestyksen noudattamisen edistäminen

Viranomaisen ja julkisoikeudellisen laitoksen ja yhteisön on omassa toiminnassaan mahdollisuuksien mukaan käytettävä kestäviä, korjattavia, uudelleenkäytettäviä, kierrätettäviä ja kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuja tuotteita sekä palveluita, joissa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta jätettä.

12 ja 13 §
(Kuten HE)

14 §

Valtioneuvoston asetukset jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäisemiseksi

(1 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että ympäristönsuojelulaissa tarkoitettu lupaviranomainen voi tapauskohtaisesti poiketa 1 momentin 2—6 kohdan nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen vaatimuksista siinä säädetyin perustein siten kuin ympäristönsuojelulaissa säädetään. (Uusi 2 mom.)

15—17 §
(Kuten HE)

18 §

Kielto polttaa jätettä Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä

Muun kuin aluksen tavanomaisesta toiminnasta peräisin olevan jätteen polttaminen Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä on kielletty. Aluksen tavanomaisesta toiminnasta pe-

räisin olevan jätteen polttamisesta aluksella säädetään merenkulun ympäristönsuojelulaissa.

19—21 §
(Kuten HE)

3 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

22—24 §
(Kuten HE)

25 §

Muut valvontaviranomaiset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo tuotteita sekä niiden ominaisuuksia ja merkintöjä koskevien vaatimusten noudattamista siten kuin siitä tarkemmin säädetään 10 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

(4 mom. kuten HE)

26 ja 27 §
(Kuten HE)

4 luku

Vastuu jätehuollon järjestämisestä

28—31 §
(Kuten HE)

5 luku

Kunnan järjestämä jätehuolto

32 §

Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

(1—3 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mikä jäte ja missä toiminnoissa syntyvä jäte on 1 momentissa tarkoitettua jätettä.

33 §

Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto toissijaisesti

Kunnan on järjestettävä muun kuin 32 §:ssä tarkoitetun jätteen jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Jos kysymyksessä on jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittava jätehuoltopalvelu, kunnan on tehtävä jätteen haltijan kanssa sopimus, jonka kesto on enintään kolme vuotta kerrallaan.

34 §
(Kuten HE)

35 §

Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Kunnan on huolehdittava siitä, että 32 §:n 1 momentissa tarkoitetun jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotopaikasta 36 tai 37 §:n mukaisesti (*kiinteistöittainen jätteenkuljetus*). Kunta voi lisäksi huolehtia 32 §:n 1 momentissa tarkoitetussa toiminnassa syntyvän erilliskerätyn pakkausjätteen kiinteistöittaisen kuljetuksen järjestämisestä tuottajan järjestämään jätehuoltoon.

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin (*poist.*).

Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä. Jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan. (Uusi 3 mom.)

(4 mom. kuten HE:n 3 mom.)

36 §
(Kuten HE)

37 §

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus

Kunta voi päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (*kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus*), jos:

1) näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset;

2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle (*poist.*);

(3 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

38 §
(Kuten HE)

39 §

Tiedot kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta

Jätteen kuljettajan on pyynnöstä annettava kiinteistön haltijan tai kunnan nähtäväksi voimassa oleva 98 §:n mukainen ote jätehuoltorekisteristä tai muutoin osoitettava, että toiminta on 96 §:n mukaisesti hyväksytty jätehuoltorekisteriin.

Jätteen kuljettajan on vuosittain annettava tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle kiinteistöistä, joilta jätettä on noudettu, sekä jäteastioiden tyhjennyskerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain. Kunnan jätehuoltoviranomainen voi pyytää toimittamaan tiedot neljännesvuosittain, jos tämä on toiminnan seuraamiseksi tarpeellista. Kuljettajan on lisäksi vuosittain annettava jätelajeittain tiivistelmä kiinteistöiltä kerätyn jätteen määrästä ja toimituspaikoista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitettavista tiedoista.

(3 mom. kuten HE)

40 ja 41 §
(Kuten HE)

42 §

Poikkeus velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon

Kunta voi jätteen haltijan hakemuksesta päättää, että 32 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen jätteen jätehuolto 40 §:n 1 momentista poiketen voidaan järjestää 4 luvun mukaisesti, jos näin järjestetty jätehuolto on perusteltua kiinteistön muun jätehuollon järjestämiseksi ja johtaa etusijajärjestyksen toimeenpanon kannalta parempaan lopputulokseen eikä siitä aiheudu vaaraa tai haittaa ympäristölle eikä terveydelle. Päätös tehdään määräajaksi, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi.

(2 mom. kuten HE)

43—45 §
(Kuten HE)

6 luku

Tuottajavastuu46 §
(Kuten HE)

47 §

Tuottajan ensisijainen oikeus järjestää jätehuolto

Tuottajalla on ensisijainen oikeus järjestää vastuulleen kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto. Muut toimijat saavat perustaa rinnakkaisia käytöstä poistettujen tuotteiden keräys- tai vastaanottojärjestelmiä taikka tarjota näihin liittyviä palveluita kiinteistön haltijalle tai muulle jätteen haltijalle vain, jos tämä tehdään yhteistoiminnassa tuottajan kanssa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, muu toimija kuin tuottaja saa tarjota tuotteiden uudelleenkäyttöön tai sen valmisteluun liittyviä palveluita.

Kunta voi osana 5 luvun mukaan järjestäänsä jätehuoltoa täydentää käytöstä poistettujen tuotteiden kuljetusta ja vastaanottoa siltä osin kuin tuottaja ei sitä (*poist.*) järjestä. *Tällöin käytöstä poistetut tuotteet on toimitettava tuottajan järjestämään jätehuoltoon.*

48 §
(Kuten HE)

49 §

Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus

Tuottaja on järjestettävä käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanottopaikkoja siten, että tuotteen voi maksutta ja vaivattomasti luovuttaa näin järjestettyyn vastaanottoon. Tarvittavien vastaanottopaikkojen määrää alueittain määritettäessä *otetaan* huomioon niihin luovutettavien käytöstä poistettujen tuotteiden laji, laatu ja ennakoitu määrä sekä vastaanotosta ja kuljetuksesta aiheutuvat ympäristövaikutukset ja kustannukset. *Määrä voi olla tuoteryhmittäin ja alueittain erilainen. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vastaanottopaikkojen määrästä.*

(2 ja 3 mom. kuten HE)

50 §

Kiinteistön haltijan velvollisuus paperituotteiden keräyksessä

Kiinteistön haltijan on järjestettävä vastaanottopaikka käytöstä poistettujen 48 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen paperituotteiden keräystä varten. *Velvollisuus ei kuitenkaan koske pientaloja tai muita vastaavia kiinteistöjä eikä haja-asutusalueella sijaitsevia kiinteistöjä.*

51—67 §
(Kuten HE)

7 luku

Juomapakkaukset68—71 §
(Kuten HE)

8 luku

Roskaantuminen72—77 §
(Kuten HE)

9 luku

Jätehuollon maksut78—86 §
(Kuten HE)

10 luku

Suunnittelu ja ohjaus87—93 §
(Kuten HE)

11 luku

Jätehuolto- ja tuottajarekisteriin hyväksymisen ja merkitseminen

94 §

*Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin**Sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammattimaista kuljettamista tai toimia jätteen välittäjänä, on tehtävä hakemus toiminnan hyväksymiseksi 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin.**(1 ja 2 kohta poist.)**(2 ja 3 mom. kuten HE)*95—97 §
(Kuten HE)

98 §

*Ote jätehuoltorekisteristä**(1 mom. kuten HE)**Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on lähetettävä ote tarkistamista varten jätehuoltorekisteriin hyväksytyn toiminnan harjoittajalle sen kalenterivuoden aikana, jolloin on kulunut kolme vuotta toiminnan hyväksymisestä jätehuoltorekisteriin tai, jos toimintaa on muutettu, viimeisen muutoksen hyväksymisestä rekisteriin. Toiminnanharjoittajan on tarkistamispyynnössä asetetussa kohtuullisessa määräajassa vastattava pyyntöön ja ilmoitettava muuttuneet tiedot.*

99 §

(Kuten HE)

100 §

*Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin**Sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammattimaista keräystä, on tehtävä ilmoitus 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten sen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jonka alueella keräystä harjoitetaan. Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin ennen keräyksen aloittamista.**(2 ja 3 mom. kuten HE)*

101—106 §

(Kuten HE)

107 §

*Tuottajarekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen**Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa tuottajarekisteriin hyväksymisen, jos tuottaja, tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta toistuvasti laiminlyö tämän lain ja sen nojalla annettujen*

säännösten ja määräysten mukaisen tuottajavastuuseen perustuvan velvollisuuden järjestää käytöstä poistetun tuotteen vastaanotto, uudelleenkäyttö, hyödyntäminen ja muu jätehuolto tai jos jotakin muuta 102 §:ssä säädettyä hyväksymisen edellytystä ei viranomaisen kirjallisesta huomautuksesta huolimatta saada täytettyä.

(2 mom. kuten HE)

12 luku

Jätteen kansainväliset siirrot

108—117 §
(Kuten HE)

13 luku

Valvonta ja hallintopakko

118 §

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa jätteistä, jos kysymyksessä on:

(1—5 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE:n 3 mom.)

(3 mom. poist.)

119—126 §
(Kuten HE)

127 §

Tuotetta tai tuotemerkintöjä koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos tuote tai sen merkinnät eivät täytä tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyjä yksilöityjä vaatimuksia, ympäristöministeriö tai, jos kysymys on 48 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitetuista tuotteista, *Turvallisuus- ja kemikaalivirasto* voi:

(1—3 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

128—136 §
(Kuten HE)

14 luku

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

137—140 §
(Kuten HE)

15 luku

Erinäiset säännökset

141—145 §
(Kuten HE)

146 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tämän lain mukaisia tehtäviä suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa valvontaviranomaiselle tai ympäristöministeriölle tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi taikka syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi. Lisäksi muutoin salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa tulliviranomaisille jäteverolain (1126/2010) ja eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain toimeenpanon valvontaa varten.

147 §

Rangaistussäännökset

(1 mom. kuten HE)

Joka muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta:

(1—6 kohta kuten HE)

7) laiminlyö 35 §:n 3 momentin mukaisen velvollisuuden toimittaa jäte kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan;

(8—18 kohta kuten HE)

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *jätelain rikkomisesta* sakkoon.

(3 mom. kuten HE)

16 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

148 §

Voimaantulo

(1 mom. kuten HE)

Tällä lailla kumotaan jätelaki (1072/1993), jäljempänä *vuoden 1993 jätelaki sekä jäteasetus (1390/1993)*.

Vuoden 1993 jätelain 35 § ja jäteasetuksen (*poist.*) jätehuoltotöitä koskeva 4 luku jäävät kuitenkin tämän lain voimaan tullessa edelleen voimaan. Myös (*poist.*) vuoden 1993 jätelain nojalla annetut valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetukset ja päätökset jäävät edelleen voimaan siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa, *kunnes tämän lain nojalla toisin säädetään*.

(4 mom. kuten HE)

149 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

(1—3 mom. kuten HE)

Kunnan, jossa vuoden 1993 jätelaissa tarkoitettu järjestetty jätteenkuljetus tämän lain voimaan tullessa hoidetaan sopimusperusteisena jätteenkuljetuksena, on *tarkasteltava jätteenkuljetuksen järjestämistä 37 §:n 1 momentissa säädettyjen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytysten perusteella ja tehtävä*

asiassa päätös viimeistään vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Jos päätöksellä siirrytään kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisesta, joka voi tapahtua aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä ja viimeistään viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

(5 mom. kuten HE)

Kaatopaikkaan ja muuhun jätteen käsittelypaikkaan, jonka toiminta on lopetettu ennen 1 päivää tammikuuta 1994, ja roskaantumiseen, joka on tapahtunut ennen 1 päivää tammikuuta 1994, sovelletaan ennen vuoden 1993 jätelain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. (Uusi 6 mom.)

150 ja 151 §
(Kuten HE)

152 §

Eräitä velvoitteita koskevat siirtymäajat

Edellä 32 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetun toiminnan harjoittajan, joka vuoden 1993 jätelain mukaan ei ole velvollinen liittymään järjestettyyn jätteenkuljetukseen, on luovutettava toiminnassaan syntyvä jäte tämän lain 41 §:n 1 momentin mukaisesti 1 päivästä kesäkuuta 2014, jollei 41 §:n 2 tai 3 momentista tai 42 §:stä muuta johdu.

(2—4 mom. kuten HE)

Jos toiminta on tämän lain voimaan tullessa merkittynä vuoden 1993 jätelain mukaiseen jätetiedostoon, toiminnanharjoittajan on tehtävä 94 §:n mukainen hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta, *kuitenkin viimeistään silloin, kun vuoden 1993 jätelain mukainen ote jätetiedoston tiedoista on tarkistettava.*

(6—8 mom. kuten HE)

2.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (86/2000) 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 3 momentti, 12 §:n 1 ja 2 momentti, 27 §:n 1 momentti, 28 §:n 2 momentti, 30 a §:n 1 ja 2 momentti, 39 §:n 1 momentti, 42 §, 43 §:n 1 ja 3 momentti, 45 ja 46 §, 50 §:n 1 momentti ja 61 §,

sellaisina kuin niistä ovat 12 §:n 1 ja 2 momentti, 27 §:n 1 momentti ja 30 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 253/2010, 28 §:n 2 momentti osaksi laissa 1061/2004, 42 § osaksi laissa 346/2008, 43 §:n 1 momentti osaksi laissa 506/2002, 43 §:n 3 momentti laissa 506/2002, 45 § osaksi laissa 1676/2009 ja 46 § osaksi laissa 506/2002, 1300/2004 ja 252/2005, sekä

lisätään lakiin uusi 43 a—c § seuraavasti:

2, 5, 12 ja 27 §
(Kuten HE)

28 §

Yleinen luvanvaraisuus

Ympäristölupa on lisäksi oltava:

1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole *vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta*;

2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua *ojan, lähteen tai* vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun *noron* pilaantumista;

(3—5 kohta kuten HE)

30 a
(Kuten HE)

39 §

Saman toiminnan lupien yhteiskäsittely

Vesien pilaantumista koskeva ympäristölupahakemus sekä samaa toimintaa koskeva vesilain mukainen lupahakemus ja hakemus 31 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun käyttöoikeuden saamiseksi on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteiskäsittely

ei ole tarpeen, jos toiminta edellyttää ympäristöluvan lisäksi pelkästään vesilain 4 luvun mukaista lupaa veden ottamiseen eikä veden ottamisen ja sen takaisin vesistöön päästämisen välillä ole välitöntä vesitaloudellista yhteyttä.

42 ja 43 §
(Kuten HE)

43 a §

Jätteen käsittelytoiminnalta vaadittava vakuus

Jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus voidaan jättää vaatimatta muuta kuin kaatopaikkatoimintaa harjoittavalta, jos vakuudella katettavat kustannukset toimintaa lopetettaessa ovat jätteen määrä, laatu ja muut seikat huomioon ottaen vähäiset. *Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tilanteista, joissa ja seikoista, joiden perusteella vakuus voidaan jättää vaatimatta.*

43 b §

Vakuuden määrä

(1 mom. kuten HE)

Ympäristöluvassa on määrättävä, että toiminnanharjoittaja kerryttää kaatopaikan ja muun pitkäaikaisen toiminnan vakuutta siten, että vakuuden määrä vastaa koko ajan mahdollisimman hyvin niitä kustannuksia, joita toiminnan lopettaminen arviointihetkellä aiheuttaisi.

(3 mom. kuten HE)

43 c §

Vakuuden asettaminen ja voimassaolo

(1 mom. kuten HE)

Vakuus on asetettava *ympäristöluvassa osoitetun* toimivaltaisen valvontaviranomaisen eduksi ennen toiminnan aloittamista. Kaivannaisjätteen jätealuetta koskeva vakuus on asetettava ennen kuin jätealueelle ryhdytään sijoittamaan kaivannaisjätettä.

Vakuuden on oltava voimassa *yhtäjaksoisesti tai määrävällein toistuvasti uusittuna* vähintään kolme kuukautta vakuuden kattamien toimien suorittamisesta ja niiden ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle. *Jos vakuuden voimassaoloa jatketaan, uusiminen on tehtävä ennen edellisen vakuuskauden päättymistä.* Kaatopaikan vakuuden on oltava voimassa kaatopaikan sulkemisen jälkeisen tarkkailun ja muun jälkihoidon päättymiseen saakka.

Lupaviranomaisen on *hakemuksesta* vapautettava vakuus, kun toiminnanharjoittaja on täytännyt sille säädetty tai määrätty velvoitteet. Vakuus voidaan vapauttaa myös osittain.

45 §

Jäte- ja jätehuoltomääräykset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Lupaviranomainen voi *ympäristöluvassa antaa määräyksen, joka poikkeaa jätelain 14 §:n nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen vaatimuksesta siinä säädetyn perustein.* Määräys voidaan antaa myös *erillisen hakemuksen johdosta noudattaen soveltuvin osin, mitä lupahakemuksen käsittelystä säädetään.* (Uusi 3 mom.)

46 §

Seuranta- ja tarkkailumääräykset

(1 mom. kuten HE)

Toiminnan vesiin *tai mereen* kohdistuvien vaikutusten tarkkailumääräystä annettaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon *ja merenhoidon* järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettussa vesien *tai meriympäristön* tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisenä seurannan järjestämiseksi. Toiminnan tarkkailun tietoja voidaan käyttää mainitun lain mukaisessa seurannassa ja vesienhoitosuunnitelman ja merenhoitosuunnitelman laadinnassa.

Lupaviranomainen *tai sen määräämä viranomainen* voi tarvittaessa määrätä useat luvanhaltijat yhdessä tarkkailemaan toimintojensa vaikutusta *(yhteistarkkailu)* tai hyväksyä *toiminnan tarkkailemiseksi osallistumisen alueella tehtävään seurantaan.* Yhteistarkkailu voi koskea tähän lakiin ja vesilakiin perustuvaa tarkkailua.

Luvassa voidaan toiminnanharjoittaja velvoittaa esittämään *suunnitelma* 1 tai 3 momentissa tarkoitetun seurannan ja tarkkailun tarkemmasta järjestämisestä lupaviranomaisen tai sen määräämän viranomaisen hyväksyttäväksi niin ajoissa, että seuranta ja tarkkailu voidaan aloittaa toiminnan alkaessa tai muuna toiminnan vaikutusten kannalta tarkoituksenmukaisena ajankohtana. (Poist.) Seuranta- ja tarkkailumääräyksiä *sekä* hyväksyttyä seuranta- ja tarkkailusuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan voimassaolosta huolimatta. Yhteistarkkailun hyväksyminen viranomaisen on muutettava päätöstä, jos yhteistarkkailuun on määrätty osallistumaan uusi toiminnanharjoittaja. Yhteistarkkailun hyväksyminen viranomaisen on muutettava päätöstä, jos yhteistarkkailuun on määrätty osallistumaan uusi toiminnanharjoittaja.

Päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitetussa tapauksessa on tehtävä noudattaen *soveltuvin osin*, mitä *ympäristöluvasta* säädetään, jollei päätöstä tehdä lupaa myönnettäessä tai muutettaessa. Päätöstä voidaan muuttaa viran puolesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta. Päätös anne-

taan julkipanon jälkeen ja siitä on tiedotettava siten kuin 53 ja 54 §:ssä säädetään ympäristölupapäätöksen antamisesta ja tiedottamisesta. *Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtävä päätös annetaan 53 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin julkipanon jälkeen ja siitä on tiedotettava noudattaen 53 ja 54 §:ää.*

Lupaviranomaisen määräämän viranomaisen 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua lupaviranomaiselta 30 päivän kuluessa päätöksen antamisesta. *Oikaisuvaatimus tehdään aluehallintovirastolle, jos yhteistarkkailuun kuuluvan jonkin toiminnan tarkkailuvelvoite on perustunut sen antamaan päätökseen. Oikaisuvaatimuksena voidaan käsitellä myös yhteistarkkailun kustannuksien jakamista koskeva erimielisyys. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtävä päätös annetaan 53 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin julkipanon jälkeen ja siitä on tiedotettava noudattaen 53 ja 54 §:ää. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen haetaan muutosta siten kuin 96 §:ssä säädetään.*

50 ja 61 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos 30 a §:ssä tarkoitettuun toimintaan on ympäristölupa tämän lain tullessa voimaan, lupa raukeaa.

Jos toimintaan on myönnetty ympäristölupa ennen tämän lain voimaantuloa ja jos toimintaa varten asetettu vakuus ei ole 43 a—c §:n mukainen, vakuutta koskevaa lupamääräystä on tarkistettava viimeistään, kun:

- 1) toiminnan ympäristölupa käsitellään toiminnan olennaisen muutoksen perusteella; tai
- 2) lupamääräykset tarkistetaan toiminnanharjoittajan 55 §:n mukaisen hakemuksen perusteella.

Lupaviranomaisen on tarkistettava vakuutta koskeva määräys tämän lain mukaiseksi myös, jos lupaa on tarpeen muuttaa tai jos lupaviranomaisen on annettava tarvittavat määräykset toiminta toiminnan lopettamiseksi.

(5 mom. poist.)

5.

Laki

rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1073/2010, seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

1 §

Ympäristön turmeleminen

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta kemikaalilain, REACH-asetuksen, CLP-asetuksen taikka näiden tai ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009, tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parla-

mentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006, *(poist.)* pysyvistä orgaanisista yhdisteistä sekä direktiivin 79/117/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 850/2004 *tai pesuaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 648/2004 3 tai 4 artiklan* vastaisesti taikka jätelain (/) 147 §:n 2 momentissa mainitun säännöksen, jätelain nojalla annetun säännöksen, yksittäistapausta koskevan määräyksen tai kiellon vastaisesti taikka laimin-

lyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa tai

— — — — —
siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

6.

Laki

jäteverolain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jäteverolain (1126/2010) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 § (*Uusi*)
Soveltamisala

lag om renhållning, Ålands författningssamling
1981:3) tarkoitettuihin *vaarallisiin jätteisiin*.

— — — — —
Tätä lakia ei sovelleta jätelaissa (/) eikä jätehuoltoa koskevassa maakuntalaissa (landskaps-

12 §
(Poist.)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

18.

Laki

huumausainelain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huumausainelain (/) 28 § seuraavasti:

28 §	mausaineiden, joiden teollisen käytön valtioneuvosto on hyväksynyt, hävittämiseen sovelletaan jätelain ja ympäristönsuojelulain säännöksiä. (3 mom. kuten HE)
<i>Huumausaineiden hävittäminen vaarallisena jätteenä</i>	
(1 ja 2 mom. kuten HE)	
Edellä 1 momentista poiketen 3 §:n 1 momentin 5 kohdan e alakohdassa tarkoitettujen huu-	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ .

Valiokunnan uusi lakiehdotus**21.****Laki****öljyjättemaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan öljyjättemaksusta annetun lain (894/1986) 1 §, sellaisena kuin se on laissa 985/1989, seuraavasti:

1 §	miseksi kannetaan valtiolle öljyjättemaksua sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.
Öljyjätehuollosta ja muusta vaarallisen jätteen jätehuollosta aiheutuvien menojen rahoittamiseksi	
	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus säätää asetuksilla riittävän kunnianhimoiset yhdyskuntajätteen, biojätteen, tuotajavastuujätteen, rakennus- ja purkujätteen sekä mahdollisuuksien mukaan muun jätteen kierrätystavoitteet, seuraa tavoitteiden toteutumista ja kiristää tavoitteita ottaen huomioon teknologisen kehityksen.
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lain tavoitteiden toteutumista kiinnittäen erityistä huomiota sekä jätteen synnyn ehkäisyyn että muutoinkin etusijajärjestyksen toteutumiseen.
3. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa jätehuollon järjestämistä koskevan vastuunjaon vaikutuksia yksityisten yritysten ja kuntien jäteyhtiöiden toimintaedellytyksiin sekä kuntien mahdollisuuksiin huolehtia niiden vastuulle säädettyistä tehtävistä.
4. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa energiansäästölamppujen palautusjärjestelmän toimivuutta kuluttajan

kannalta ja ryhtyy mahdollisimman pian toimenpiteisiin vastaanottojärjestelmän laajentamiseksi työturvallisuus-

ja elintarviketurvallisuusriskit huomioon ottaen.

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Susanna Huovinen /sd
vpj. Pentti Tiusanen /vas
jäs. Christina Gestrin /r
Timo Heinonen /kok (osittain)
Rakel Hiltunen /sd (osittain)
Timo Juurikkala /vihr
Antti Kaikkonen /kesk (osittain)
Timo Kaunisto /kesk
Timo Korhonen /kesk (osittain)

Merja Kuusisto /sd
Tapani Mäkinen /kok (osittain)
Sanna Perkiö /kok
Janne Seurujärvi /kesk (osittain)
Tarja Tallqvist /kd
Pauliina Viitamies /sd
Anne-Mari Virolainen /kok
vjäs. Kimmo Tiilikainen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.

VASTALAUSE

Perustelut

Jätelain uudistamisen keskeisenä tavoitteena on varmistaa toimiva jätehuolto ja asianmukaisten palvelujen saatavuus selkiyttämällä vastuunjakoa, täsmentämällä toimijoiden velvollisuuksia ja tehostamalla valvontaa. Valiokuntakäsittelyssä hallituksen esitykseen tehtiin useita tarkentavia muutoksia, mutta eräs keskeinen epäkohta jäi jäljelle valiokunnan huomioista huolimatta.

Eräiden asiantuntijoiden mukaan uusi jätelaki ei tue markkinoiden avautumista ja uuden yritystoiminnan kehittymistä jätehuollon alalla. Uudistus on johtamassa elinkeinoelämään kohdistuvan sääntelyn lisäämiseen. Kuntien järjestämä jätteenkuljetus on käytännössä saamassa etusijan, koska sopimusperusteiselle järjestelmälle on asetettu tiukkoja ja vaikeasti arvioitavia kriteerejä. Talousvaliokunta piti lausunnossaan tärkeänä, ettei yksityisiä yrityksiä syrjitä ja syrjäytetä kunnan järjestämisvastuun kautta. Myös hallintovaliokunta muistuttaa lausunnossaan, että kunnan ei toiminnallaan tule vääristää kilpailua. Sekä yksityisten yritysten että kunnallisten toimijoiden mahdollisuudet toimia tulee säilyttää ja vaihtoehtoisten jätteen kuljetusjärjestelmien on oltava tasa-arvoisessa asemassa.

Jos kunta tekee pitkän, vuosien mittaisen sopimuksen yhden yrityksen kanssa, toisten yritys-

ten pääsy markkinoille vaikeutuu. Käytännössä tämä voi johtaa pienempien yritysten toiminnan lopettamiseen, palvelun heikkenemiseen ja kustannusten nousuun kilpailun kuihtuessa. Jätehuollossa tarvittava kalusto on kallista ja erikoistunutta. Toimintaansa kehittäneiden ja suuria investointeja tehneiden yritysten kannalta laki on epäoikeudenmukainen eikä siirtymäaika ole riittävä toiminnan sopeuttamiseksi. Liiketoiminnan kannalta välttämätön ennakointi tulee hankalaksi, kun kuljetusratkaisut siirtyvät kuntien yhteisten jätelautakuntien tehtäväksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotukset hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja että hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että yksityisten jätehuoltoyritysten toimintaedellytykset turvataan niin, että jätteiden hyödyntäminen ja kierrätys toteutuvat mahdollisimman hyvin.

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2011

Tarja Tallqvist /kd